

**Példagyűjtemény a régi könyvek
leírásához, különös tekintettel a latin
nyelvű művekre, tézisekre**

Készítette: Bánáti Istvánné

Budapest, 2003.

A latin művek leírásánál előforduló gyakoribb szavak, kifejezések

a	tól, től
a x.y. conscriptum	általá írva
ac	és
altera editio	2. kiad.
appendix	függelék
argumenta	érvek és bizonyítások
assertiones	tézisek
auctore	szerző
auditor	hallgató
auditoribus oblata	hallgatóságnak kiosztva
auditoribus oblatum	
auditoribus oblatum	
concinnata	összeállítva
concinnatae	
concinnatum	
concinnatus	
cum	val, vel
de eadem	honnan származik
defensor	védő
deferente	
denuo	újából kiadva
dictae a	elmondva valaki által
dictamina	tételek
disputationes	tézisek
dissertatio	disszertáció
disseruerunt	disszertáltak
dum	amikor
editum	kiadott
emendatum	javított
ex institutionibus	tanításaiból
ex praelectionibus	előadásaiból
hoc volumen rediderunt	ezt a kötetet szerkesztették
in usum	használatára
ad usum	

liber gradualis libri graduales	tézis füzet tézis füzetek
per perillustris ac eruditus	által dicső és művelt
perscripta a perscriptae a perscriptus a perscriptum a	írva valaki által } nőnem nőnem többes. sz. hímnem semleges nem
positiones propositiones praeses praeside	tézisek tézisek professzor elnök
propugnans propugnante propugnator	hallgató, védő
publice propugnandas suscepit publice propugnare suscepit publice propugnavit	védte a hallgató, magára vállalta védést
quas quod	amelyeket ami, amit
redegerunt redegit reimpressum respondens	szerkesztették szerkesztette újból kiadva hallgató
sub sub praesido subiverunt submittet susceptio, suscepit	alatt elnöklete alatt vállalták, teljesítettek, védtek kibocsát vállalás, vállalta
tentamen tentamen publicum	vizsgatétel nyilvánosságra hozott vizsgaanyag
theses typis typographia	tézis betűkkel nyomda

Ebben a gyűjteményben a példák adatai a HUNMARC bibliográfiai rekord bibliográfiai adatokat tartalmazó adatmezőinek mező-hívójelei szerint, azon belül az almezőazonosítók sorrendjében haladnak, következnek egymás után.

A bibliográfiai tételek tárgyalat besorolási adatai HUNMARC mezők alapján:

- Nevek: személynév, testületi név (100, 700, 710 hívójelű mezők)
- Cím és szerzőségi közlés (245 hívójelű mező)
- Kiadás (250 hívójelű mező)
- Megjelenés, terjedelem (260, 300 hívójelű mezők)

Egy-egy bibliográfiai rekordot az Amicus adatbázisból a megjelölt Amicus-azonosítóval kereshetünk vissza.

A példagyűjtemény a későbbiekben feldolgozott művek alapján kiegészítésre kerül.

(A példákban az almezőjel előtti almezőhatárjel ‡ nem ábrázolódik.)

- 1. Nevek: személynév, testületi név szerzői,
közreműködői funkcióban**

- 2. Cím és szerzőségi közlés**

- 3. Kiadás, megjelenési adatcsoport, terjedelem
adatelemei**

- 4. Az adatok írásmódja**

- 5. Melléklet – a tézisekre vonatkozó sokszorosított
ill. nyomtatott irodalom**

**1. Nevek: személynév, testületi név szerzői,
közreműködői funkcióban**

Szerző – 100-as mező

- a., elnök
- b., professzor
- c., a főmű szerzője
- d., hallgató
ritkán fordul elő, auctor megjelöléssel

Közreműködő – 700, 710-es mező

- a., elnök
- b., professzor – az elnök és a professzor gyakran megegyezik
- c., hallgató, vizsgázó
- d., osztálynévsor felsorolása esetén első név, nevek (általában tentameneknél /vizsgatétel/
fordul elő)
- e., közreadó

Szerző

a.) Elnök, mint szerző

aki előtt a hallgató megvédi vizsgatételét

Gyakran a védeés tárgya magának az elnöknek a műve

915824

100 10 a Gyöngyösy

j Gergely

245 10 a Auditoribus oblata dum assertiones ex universa theologia ... Tyrnaviae ... anno MDCCLXVIII ...

publice propugnaret Aloysius Billisics, ...

c praeside Gregorio Gyöngyösy.

260 a [Tyrnaviae]

b [s.n.]

c [1768]

300 a [8] p.

c 17 cm

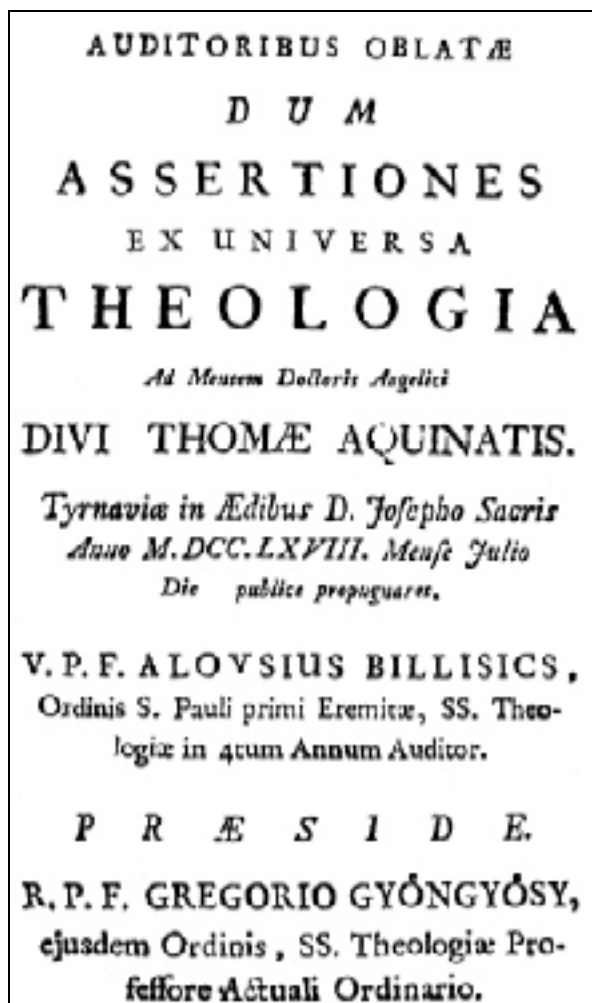
580 a Koll. 2.

700 11 a Billisits

j Alajos,

d 1745-1789?

4 közrem.

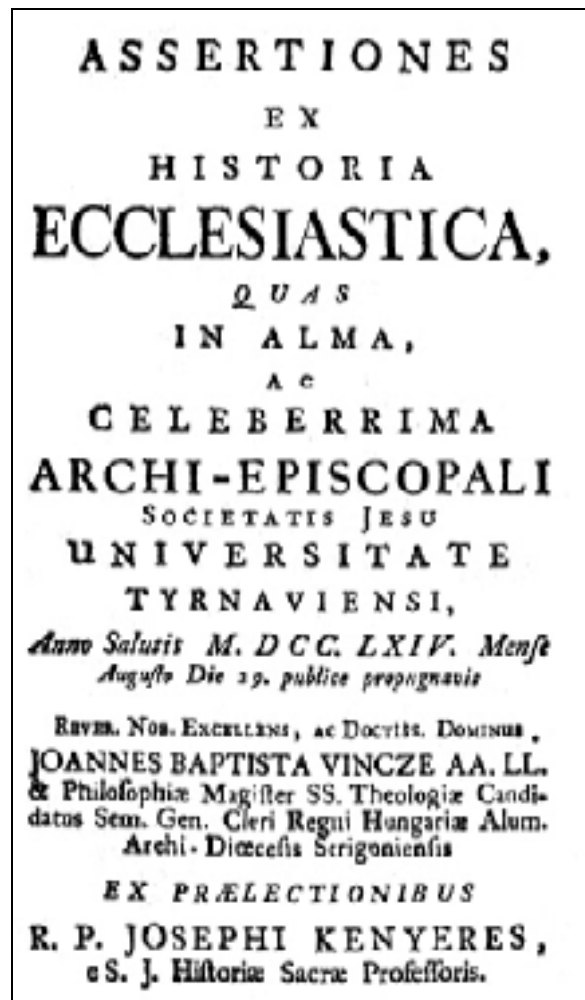

b.) A professzor, mint szerző

akinek az előadásából védte a hallgató a tézist

916326

- 100 10 a Kenyeres
j József,
d 1724-1805.
- 245 10 a Assertiones ex historia ecclesiastica, quas in ... Universitate Tyrnaviensi, anno ... MDCCLXIV ...
publice propugnavit ... Joannes Baptista Vincze ...
c ex praelectionibus Josephi Kenyeres ...
- 260 a [Tyrnaviae]
b [s.n.]
c [1764]
- 300 a [16] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 11 a Vincze
j János.
4 közrem.

c.) A főmű szerzője

A tézisek, vizsga és vitatételek gyakran valamely főművel egybekötve jelentek meg.

Variációk: – főműre és tézisre vonatkozó adatok csak egy közös címoldalon
– nincs közös címoldal

a.) Főműre és tézisre vonatkozó adatok csak egy közös címoldalon

Szerző a főmű szerzője

915988

100 10 a Nieberle,
j Emil.

245 10 a Octava seraphica religioso spiritualia exercitia facienti, ... aa. Seraphicum Institutum profitentibus oblata, dum universam philosophiam ... in Conventu Posoniensi ... propugnaret Basilius Tótt ... praeside Eugenio Kósa ...

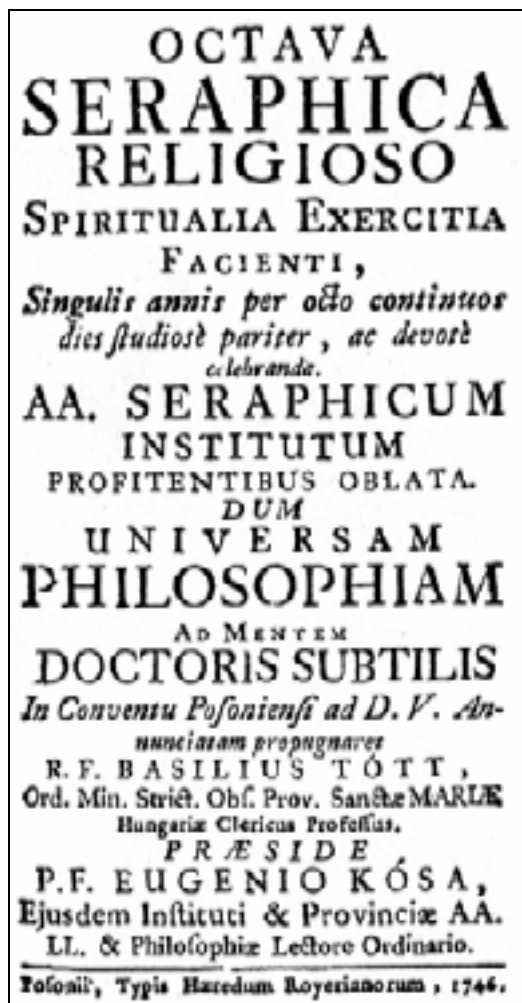
260 a Posonii
b typis Haeredum Royerianorum
c 1746

300 a [8], 276, [4] p.
c 14 cm

500 a Írta Nieberle Emil

700 11 a Tótt
j Vazul.
4 közrem.

700 a Kósa
j Jenő,
d 1714-1783.
4 közrem.

907197

- 100 10 a Szegedy
j János,
d 1699-1770.
- 245 10 a Decreta, et vitae regum Ungariae, qui Transilvaniam possederunt, auditoribus distributae ... dum ...
sub auspiciis ... de Brukenenthal, ... in ... Universitate Claudiopolitana positiones ex universa
iurisprudencia, publice propugnaret Ioannes Bapt. Frank Transilvanus Bistriciensis anno 1779.
- 260 a [Claudiopoli]
b tipis Iosephi Franc Kollmann
c [1779]
- 300 a 412 p.
c 18 cm
- 500 a Irta Szegedy János
- 700 11 a Frank,
j Johann.
4 közrem.

b.) Nincs közös címoldal

Elkülönült címoldallal külön egységként kapcsolódik egymáshoz a tézis és a főmű. Az egybekötést az 580-as mező tünteti fel, Koll. 1., Koll. 2. megjelöléssel

907730

- 100 10 a Mindszenti
j Antal,
d 1687-1736.
- 245 10 a Theses ex universa theologia quas in ... Universitate Tyrnaviensi anno MDCCXXXIV ... publice
propugnandas suscepit ... Joannes Terlandai
c praeside ... Antonio Mindszenti ...
- 260 a Tyrnaviae
b typis academicis per Leopoldum Berger
c [1734]
- 300 a [8] p.
c 13 cm
- 580 a Koll. 1.
- 700 11 a Terlanday
j János,
d 1708-1770.
4 közrem.

Koll. 1

907744

- 100 10 a Gontery,
j Jean.
245 10 a Lapis lydius controversiarum fidei ...
c authore J. G. Societatis Jesu, theologiae professore.
260 a Tyrnaviae
b typis acad. Joan. Adam Friedl
c [ca 1736]
300 a 480 p.
c 13 cm
580 a Koll. 2.

LAPIS LYDIUS
CONTROVERSIARUM
FIDEI,
Ostendens in trecentis Pun-
ctis Romano Catholicos ad amissim
Scripturam Sacram sequi; Acathe-
licos verò eidem è diametro
repugnare,
Igitur
Ad omnes Aatholicorum ex Scri-
pturis male intellectis objectiones, habes
hic in promptu, pro quovis Romanae
Fidei Articulo textum, per quem
eum Christo respon-
dens;
Rursim scriptum est : Matth. 4. 7.
Auctore
J.G. Societatis JESU, Theo-
logiae Professore.

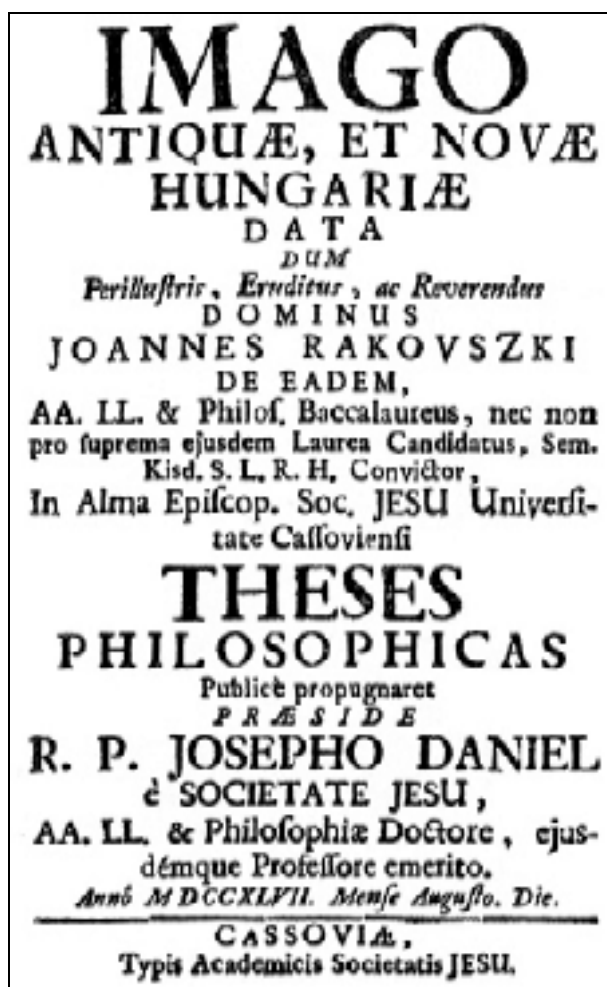
TTRNAVIÆ,
Typis Acad. Joan. Adam. Friedl.

Koll. 2

Előfordul, hogy a kiadvány címdala a főmű fontosabb adataival kezdődik, majd következnek a tézis adatai. A tézis leírása ennek a címdalnak alapján történik és a tézisére vonatkozó adatok az irányadóak a leírásnál. A főmű saját önálló címdallal következik a tézis után.

Ld. Amicus azonosító: 947499 tézis koll.1.,

- 100 10 a Daniel,
j Joseph
- 245 10 a Imago antiquae, et novae Hungariae data dum ... Joannes Rakovszki ... in ... Universitate Cassoviensi theses philosophicas publice propugnaret praeside Josepho Daniel ... anno MDCCXLVII ...
- 260 a Cassoviae
b typis academicis Soc. Jesu
c [1747]
- 300 a [8] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 1.
- 700 11 a Rakovszki,
j Joannes.
4 közrem.

Koll. 1

947497 fömú koll.2.

- 100 10 a Timon
j Sámuel,
d 1675-1736.
- 245 10 a Imago antiquae Hungariae, repraesentans terras, adventus, & res gestas gentis Hunnicæ
c historico genere strictim perscripta à Samuele Timon.
- 260 a Cassoviae
b typis academicis Soc. Jesu per Joan. Henricum Frauenheim
c 1733
- 300 a [8], 409, [22] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 2.

Koll. 2

d.) Hallgató, mint szerző

a hallgató auctor megjelöléssel

1038725

- 100 1 0 a Heldmann,
j Andreas.
- 245 1 0 a Dissertatio historica de origine Septemcastrensi-
um Transilvaniae Germanorum, quam ...
praeside, ... Fabiano Dörner ... ventilandam publice sistit auctor Andreas Heldmann, Saxo
Transilvanus ... anno MDCCXXVI ...
- 260 a Upsaliae
b typis Joh. Hen. Werner
c [1726]
- 300 a [2], 36 p.
c 20 cm
- 700 1 1 a Dörner
j Fábán.
4 közrem.

DISSERTATIO HISTORICA
DE
ORIGINE
PTEMCASTRENSIUM
TRANSILVANIAE
GERMANORUM,
QUAM
*Approbante Amplissimo Ordin. Philos.
in Regia Acad. Upsal.*
PRAESIDE,
Amplissimo atque Celeberrimo VIRO,
MAG. FABIANO
S S R E N I
Eloq. Profcl. Reg. & Ord.
RECTORE h. t. MAGNIFICO,
Ventilandam publice sistit
AUCTOR,
ANDREAS HELDMANN,
*Saxo Transilvanus,
Ling. Ger. in Acad. Ups.*
MAGISTER.
udit. Gustav. maj. anno N. C. M. DCC. XXVI.
Die XIV. Decembris.

UPSALIAE,
Typis JOH. HEN. WERNERI,
Typograph. Sveciae Directoris,

SÆ RÆ MTIS
MAXIMAE FIDEI VIRO,
REGNI SVECIAE
SENATORI,
REGIAE CANCELLARIAE
Ac
COMMISSIONIS JUSTITIAE
PRAESIDI,
U &
ACADEMIAE UPSALIENSIS
CANCELLARIO,
Illustrissimo Celsissimoque
COMITI,
DN. GUSTAVO
CRONHIELM,
LITTERARUM
MAECENATI MAXIMO.

Közreműködő

a.) Elnök, mint közreműködő

Példánkban a vizsga elnöke Tokody Gergely volt, a hallgatók professzor Bradecker József előadásából vizsgáztak.

916299

100 10 a Bradecker József,
d 1774-1843.

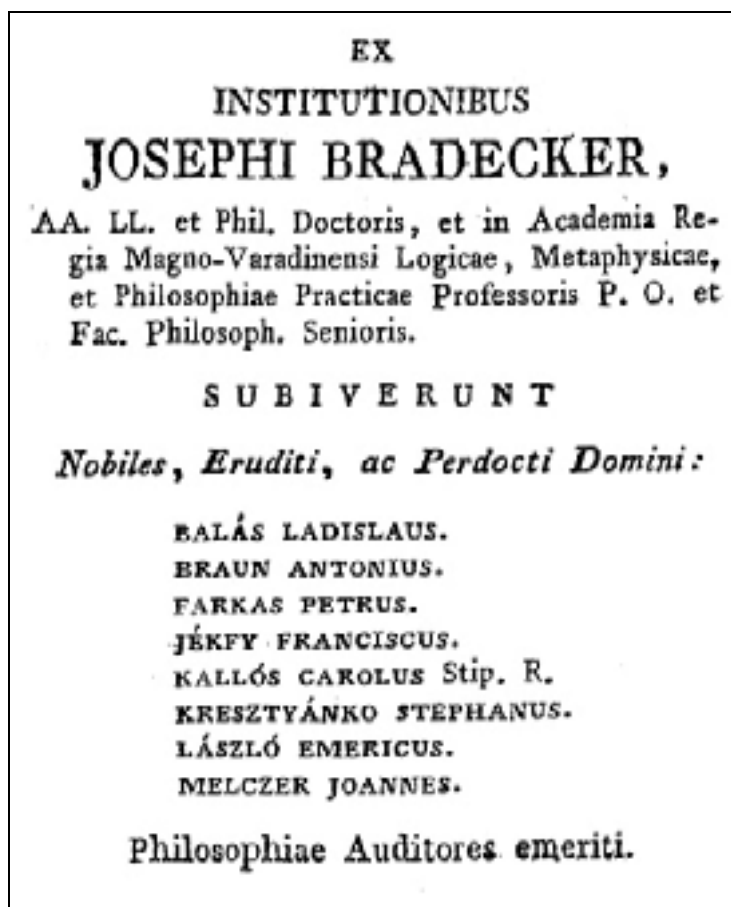
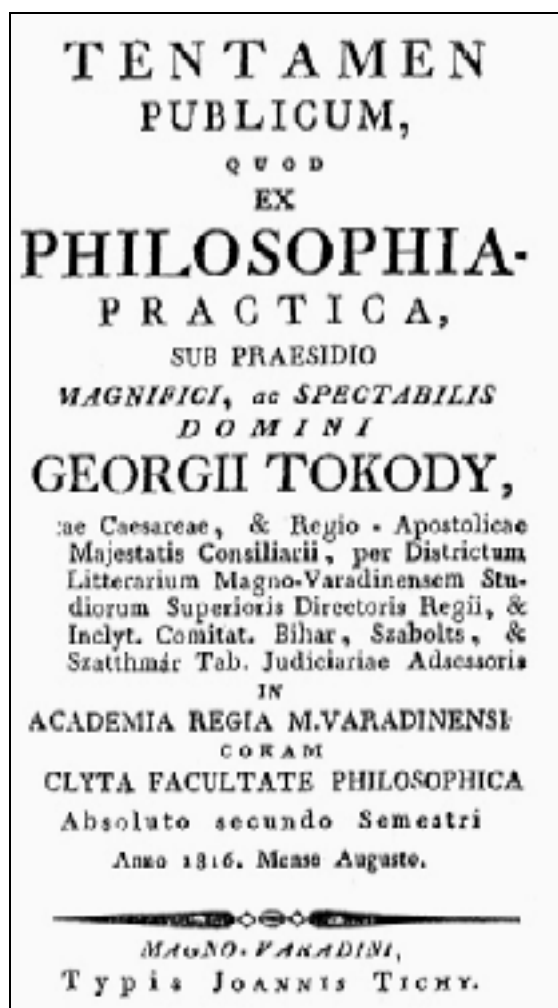
245 10 a Tentamen publicum, quod ex philosophia-practica, sub praesido ... Georgi Tokody, ... in Academia regia M.Varadinensi ... anno 1816. mense Augusto
c ex institutionibus Josephi Bradecker, ...
e subiverunt... Balás Ladislaus [et al.].

260 a Magno-Varadini
b typis Joannis Tichy
c [1816]

300 a 15 p.
c 18 cm

700 11 a Balázs
j László
4 közrem.

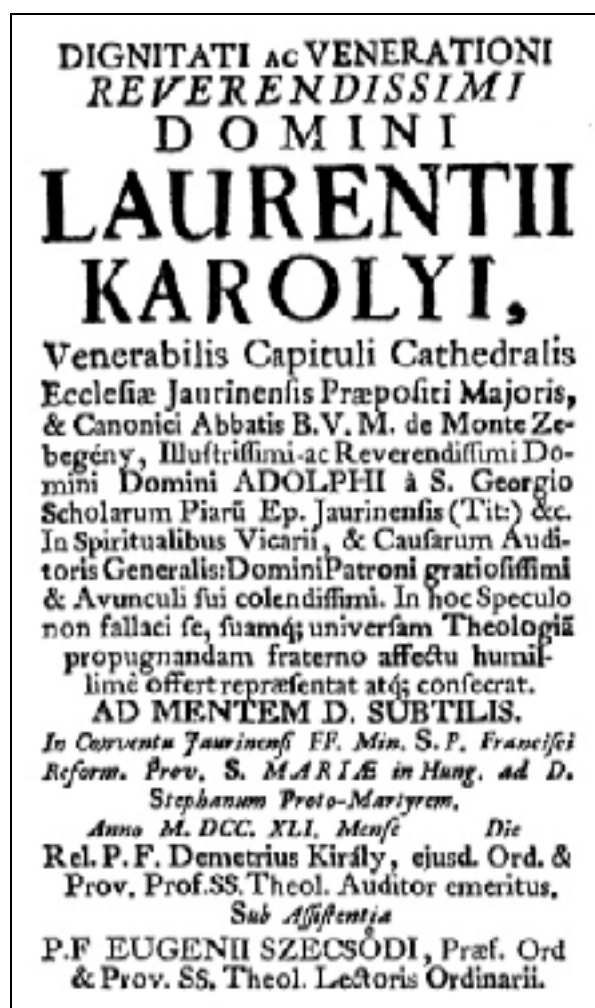
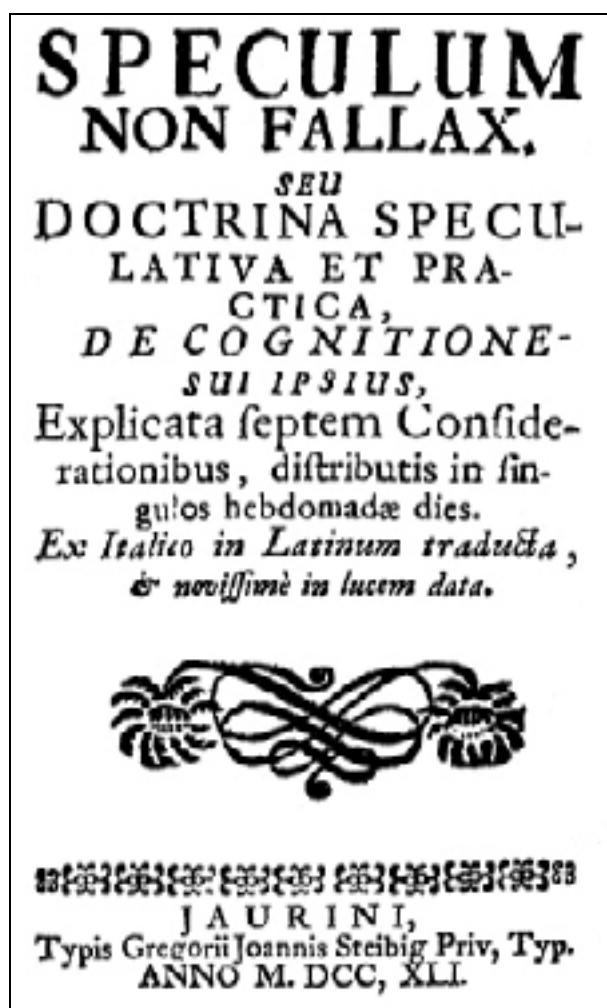
700 11 a Tokody
j György.
4 közrem.

b.) Professzor, mint közreműködő

916340 – a szerző a főmű szerzője

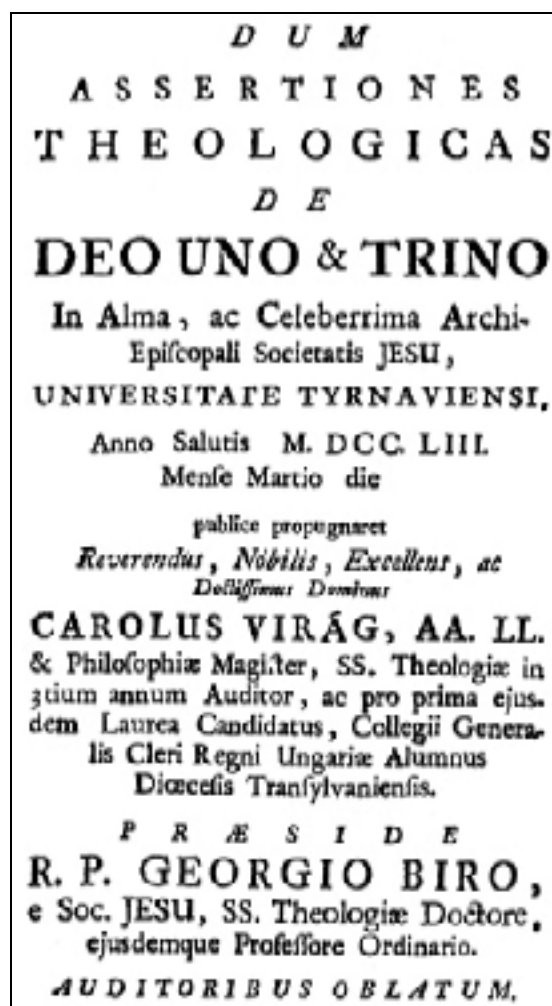
- 100 1 0 a Pinamonti,
j Giovanni Pietro.
- 245 1 0 a Speculum non fallax, seu doctrina speculativa et practica, de cognitione sui ipsius ... ex Italico in Latinum traducta, et novissime in lucem data, dignitati ... Laurentii Karolyi ... universam theologiam propugnandam ... offert ... in Conventu Jaurinensi ... anno MDCCXLI ... Demetrius Király ... sub assistentia Eugenii Szecsödi ... lectoris ordinarii.
- 260 a Jaurini
b typis Gregorii Joannis Steibig
c 1741
- 300 a [9], 74, [10] p.
c 14 cm
- 500 a Írta Pinamonti, Giovanni Pietro
- 700 1 1 a Király
j Demeter,
d 1716-1773.
4 közrem.
- 700 1 1 a Szecsödy
j Jenő.
4 közrem.

c.) Hallgató, mint közreműködő

916029

- 100 1 0 a Bíró
j György,
d 1707-1785.
- 245 1 0 a Dum assertiones theologicas de Deo uno & trino ... in ... Universitate Tyrnaviensi, anno salutis
MDCCLIII ... publice propugnaret ... Carolus Virág ... praeside Georgio Biro ... auditoribus
oblatum.
- 260 a [Tyrnaviae]
b [s.n.]
c [1753]
- 300 a [4] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 1 1 a Virág
j Károly.
4 közrem.

d.) Közreadói melléktétel

916336

- 100 1 0 a Krzesimowski,
c Andrzej Antoni.
- 245 1 0 a Viator Christianus in patriam tendens per motus anagogicos ... Sodalitati Academicæ sub titulo
B. V. Mariæ ab Angelo Salutatæ in Archi-Ducali Societatis Jesu Collegio Clagenfurti erectæ ...
anno salutis MDCCXXV
- 260 a Tyrnaviæ
b typis academ. per Fridericum Gall
c [1725]
- 300 a 224, [5] p.
c 13 cm
- 500 a Írta Krzesimowski, Andrzej Antoni
- 710 2 1 a Sodalitas Beatae Mariæ Virginis ab Angelo Salutatæ
c Klagenfurt.
4 közread.

2. Cím és szerzőségi közlés

Cím és szerzőségi közlés 245-ös mező

A cím és szerzőségi közlés adatcsoportjának első adateleme a főcím, almező azonosítója ꜥa, amelyhez kapcsolódhat egyéb cím, alcím is ꜥb almezőkóddal. /A párhuzamos cím a 741-es mezőben kerül rögzítésre/. Ha a kiadvány rendelkezik szerzői, közreműködői névvel, nevekkel a 245-ös adatcsoport ꜥc és ꜥe almezőkóddal jelölt almezőjéhez első és második és minden további szerzőségi adat kapcsolódhat.

Ha a szerzőségi közlés vagy bármely más adat /pl. kiadásjelzés, megjelenési hely, év/ a főcím, egyéb cím része, egy egységet alkot vele, abban az adatcsoportban írjuk le, de ha elkülönül nyelvtanilag akkor a szerzőségi közlés 245 (ꜥc, ꜥe) ill. a megfelelő adatcsoport (pl. 250, 260) része.

A megjelenés helyét, évét a főcím adatcsoportjából véve szögletes zárójelben meg kell ismételni a megjelenés adatelemeinél.

Szerzői közreműködői nevek előtti, utáni címek, tagságok, fokozat megnevezése; továbbá méltatás, tiszteletére és egyéb felsorolásokat elhagyjuk a cím és szerzőségi közlés adatcsoportjából, kihagyás jelével (...) jelölve azt.

A főcím, egyéb cím bizonyos adatait, mint méltatás, fohászok, jelmondatok stb. hasonlóképpen elhagyjuk amennyiben nem alkotják az egyedüli címet, vagy értelemszerűen nem szerves részei a címnek. Kivételes esetekben egyénileg elbírálnak a teljes leírás is, ha a szerző, közreműködői név ill. a cím azonosítására szolgál.

A téziseknél a főcím, egyéb cím, foglalt, vizsgahelyre és évre vonatkozó adatokat nem hagyjuk el. A római számmal feltüntetett évszámot tükrözzük a leírásban, de az évszám tagolásától eltekintünk.

Ha a cím és a szerzőségi közlés a címoldal hátlapján (verzó) folytatódik így ezt együtt tekinthetjük főforrásnak.

A vagylagos címeket a főcím részének tekintjük és nem írjuk külön almezőbe.

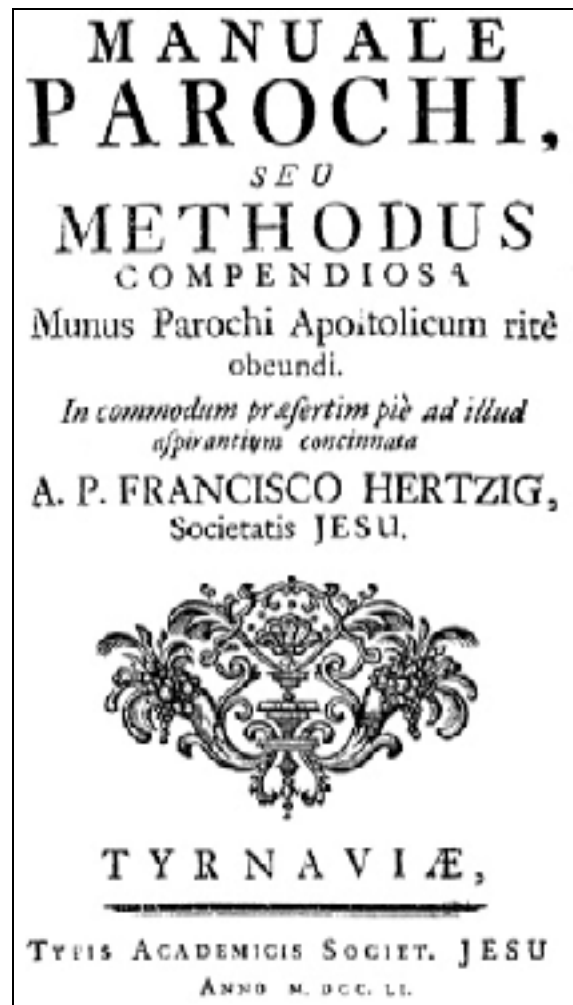
A fenti szövegrészek ld. példákkal szemléltetve a következő oldalakon.

A példagyűjteményben a feldolgozott anyagból a legproblematisabb példák kerültek bemutatásra, különös tekintettel a tézisekre.

Szerzőségi közlés nyelvtanilag önálló szerkezetben

917454

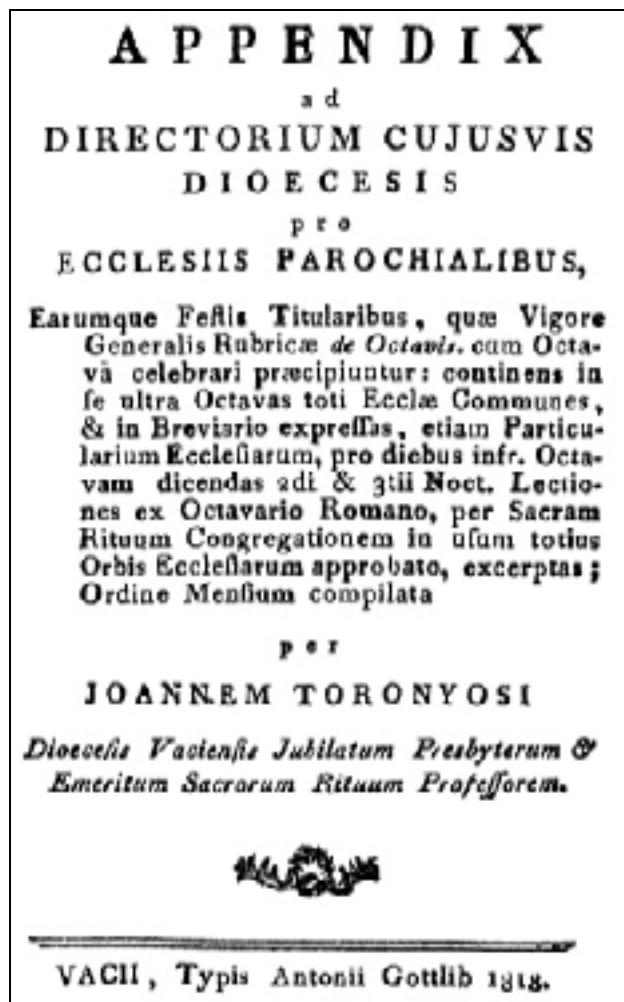
- 100 10 a Hertzig,
j František.
- 245 10 a Manuale parochi, seu methodus compendiosa munus parochi apostolicum rite obeundi
c ... concinnata a Francisco Hertzig.
- 260 a Tyrnaviae
b typis academicis Societ. Jesu
c 1755
- 300 a [12], 212, [20] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 1.

Szerzőségi közlés nyelvtanilag önálló szerkezetben

916293

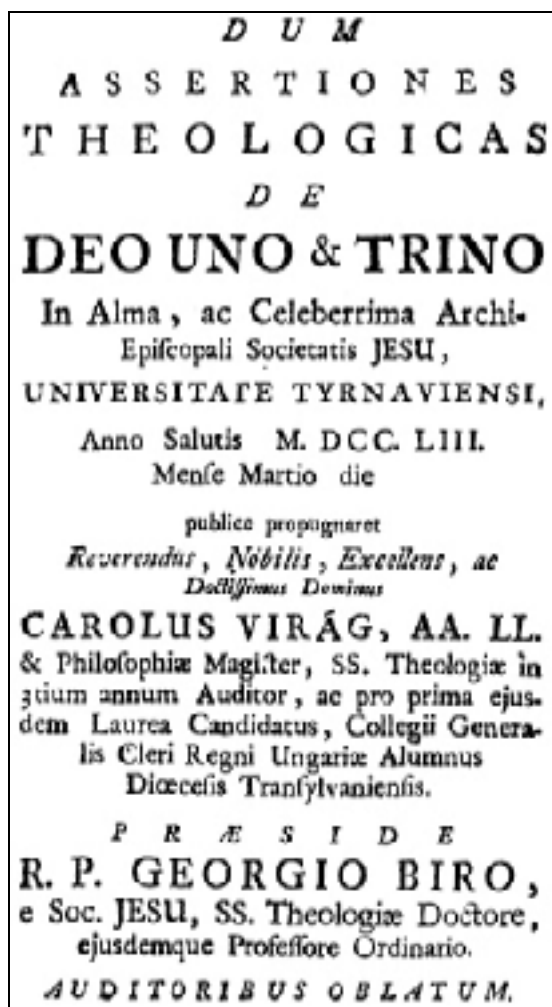
- 100 1 0 a Toronyosi János,
d 174?-1825.
- 245 1 0 a Appendix ad directorium cujusvis dioecesis pro ecclesiis parochialibus...
c per Joannem Toronyosi...
- 260 a Vácii
b typis Antonii Gottlib
c 1818
- 300 a 130 p.
c 18 cm

Szerzőségi közlés a főcím része

916029

- 100 10 a Bíró
j György,
d 1707-1785.
- 245 10 a Dum assertiones theologicas de Deo uno & trino ... in ... Universitate Tyrnaviensi, anno salutis MDCCLIII ... publice propugnaret ... Carolus Virág ... praeside Georgio Biro ... auditoribus oblatum.
- 260 a [Tyrnaviae]
b [s.n.]
c [1753]
- 300 a [4] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 11 a Virág
j Károly.
4 közrem.

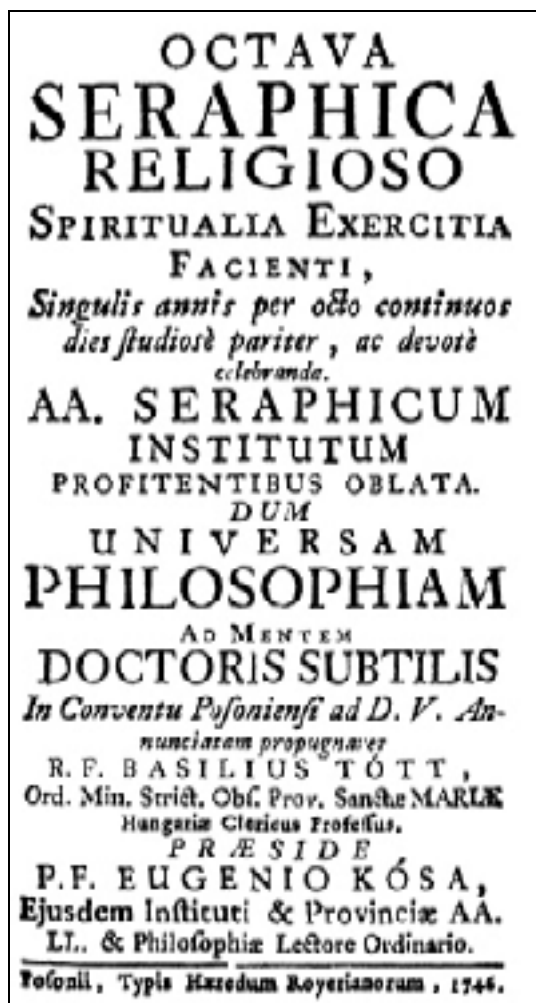

Szerzőségi közlés a főcím része

Egyben példa, hogy a főmű és a tézis adatai közös címdoldalon szerepelnek.
A főmű szerzője külső forrásból került meghatározásra /500-as mező/.

915988

- 100 1 0 a Nieberle,
j Emil.
- 245 1 0 a Octava seraphica religioso spiritualia exercitia facienti, ... aa. Seraphicum Institutum profitentibus oblata, dum universam philosophiam ... in Conventu Posoniensi ... propugnaret Basilius Tótt ... praeside Eugenio Kósa ...
- 260 a Posonii
b typis Haeredum Royerianorum
c 1746
- 300 a [8], 276, [4] p.
c 14 cm
- 500 a Írta Nieberle Emil
- 700 1 1 a Tótt
j Vazul.
4 közrem.
- 700 1 1 a Kósa
j Jenő,
d 1714-1783.
4 közrem.

A szerzőségi közlés a főcím része

Egy-egy kivételként nem latin példa.

804310

- 100 10 a Hübner,
j Johann.
- 240 10 a Zweimal 52 auserlesene biblische Historien aus dem Alten und Neuen Testamente
i magyar
- 245 10 a Száz és négy válogatott bibliabéli históriák, a mellyeket az Ó és Új Testamentomi Szent Írásokból
a' gyengéknek kedvekért öszve-szedett Hübner János.
- 260 a [S.l.]
b posonyi formára nyomtattatott Vatzon Ambro F. költségével
c [1776]
- 300 a [14], 560 p., [1] t.fol.
b ill.
c 17 cm
- 500 a Ford. Fodor Pál
- 630 04 a Biblia
- 700 11 a Fodor Pál,
d 1723-1798.
4 ford.

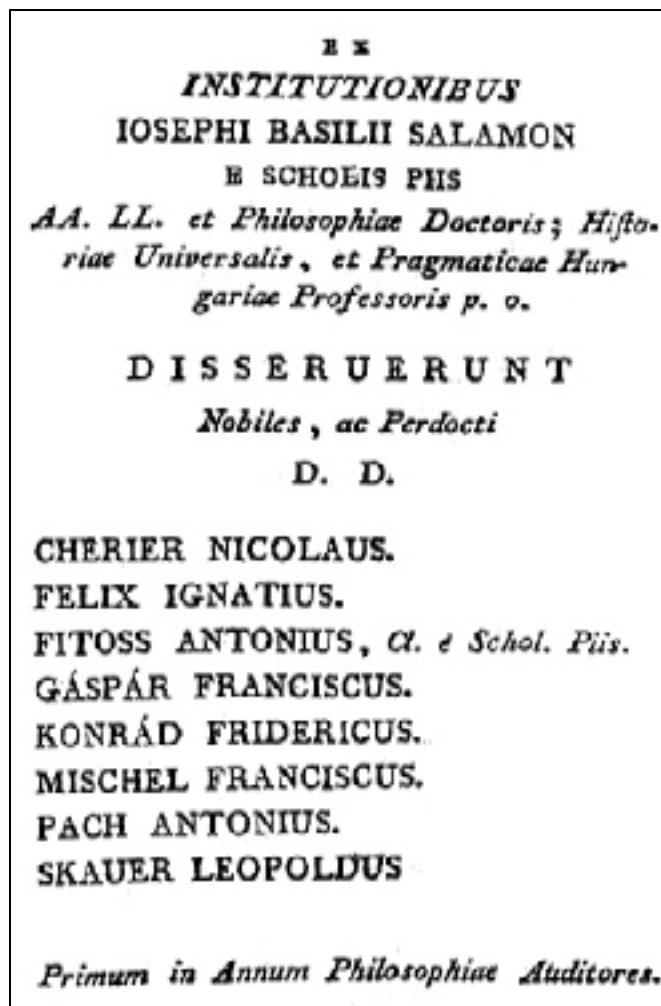
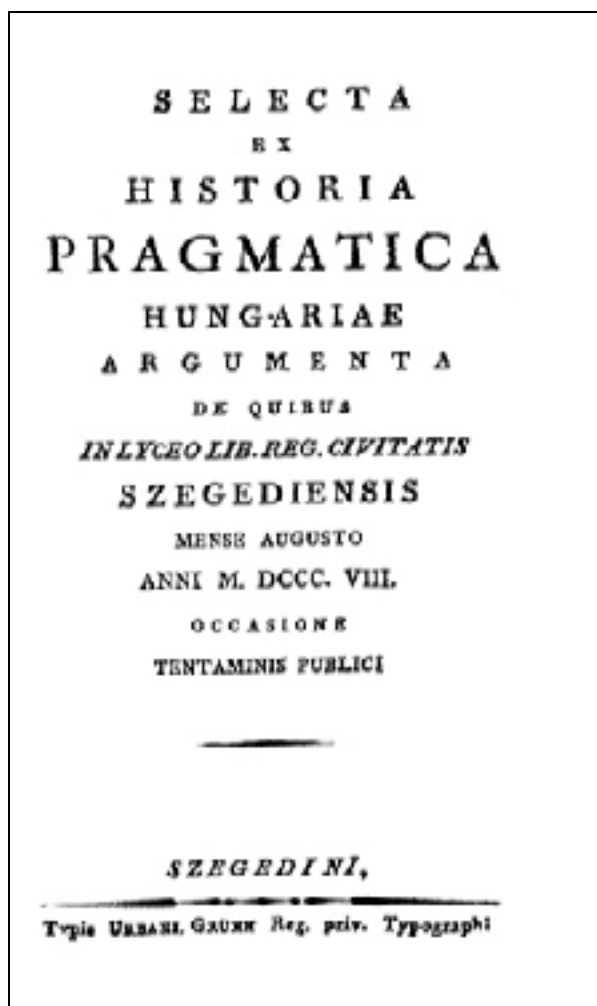

Szerzőségi közlés a címoldal hátlapján, nem része a főcímnek

Hallgatók, mint közreműködők egyben akik Salamon József Vazul előadásaiból érvelnek
Első hallgatói nevet vesszük fel, ugyanígy járunk el hallgatói névsor felsorolásánál. Ld. 916299.

916305

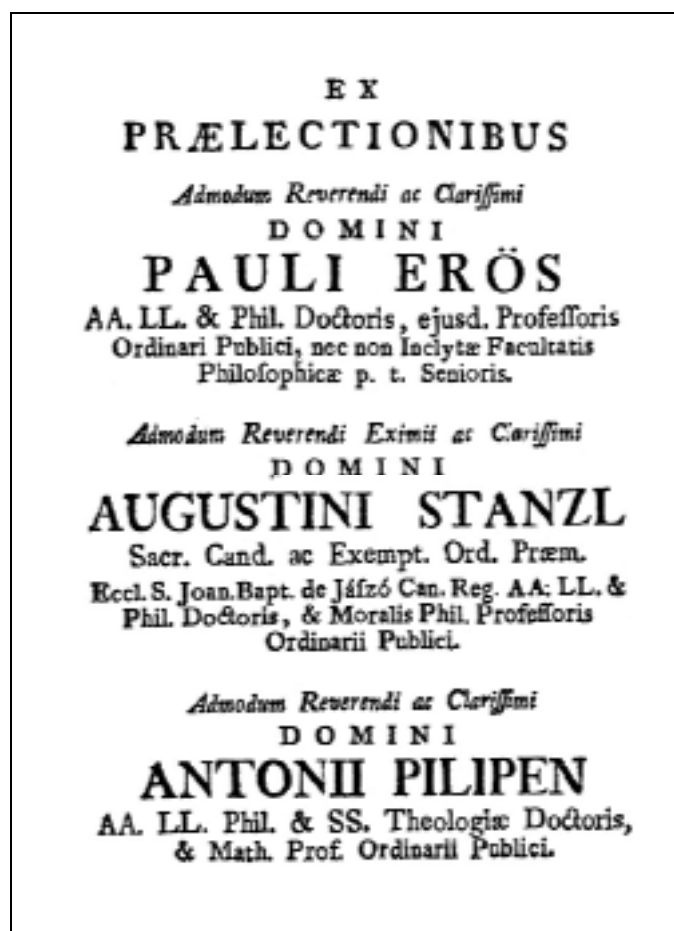
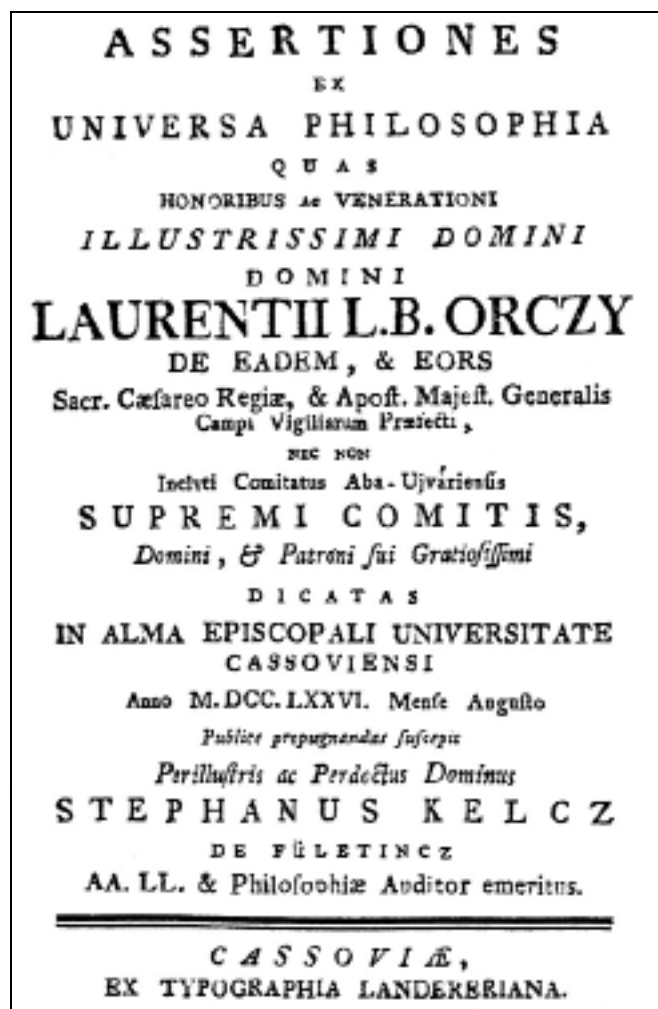
- 100 10 a Salamon
j József Vazul,
d 1782-1813.
- 245 10 a Selecta ex historia pragmatica Hungariae argumenta de quibus in lyceo lib. reg. civitatis
Szegediensis mense Augusto anni MDCCCVIII occasione tentaminis publici
c ex institutionibus Iosephi Basilii Salamon ...
e disseruerunt ... Cherier Nicolaus [et al.].
- 260 a Szegedini
b typis Urbani Grün
c [1808]
- 300 a 8 p.
c 18 cm
- 700 11 a Cherrier
b Miklós,
d 1790-1862.
4 ford.

Szerzőségi közlés a címoldal hátlapján, nem része a főcímnek

915936

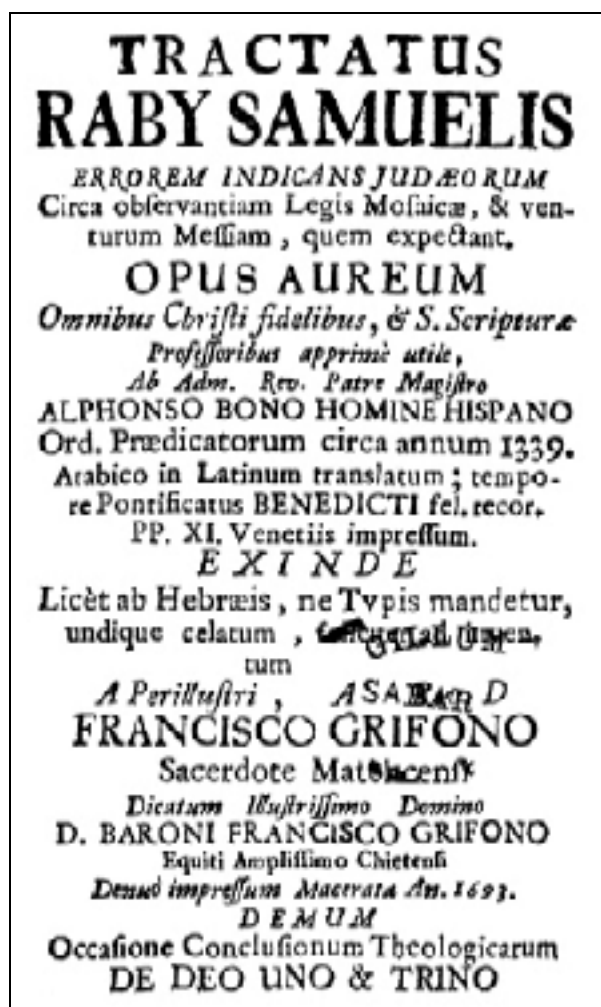
- 100 1 0 a Erős
j Pál,
d 1733-1807?
- 245 1 0 a Assertiones ex universa philosophia, quas ... in ... Universitate Cassoviensi anno MDCCLXXVI
mense Augusto publice propugnandas suscepit ... Stephanus Kelcz de Fületincz ...
c ex praelectionibus ... Pauli Erös... Augustini Stanzl ... Antonii Pilipen ...
- 260 a Cassoviae
b ex Typographia Landereriana
c [1776]
- 300 a [16] p.
c 20 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 1 0 a Stanzl
j Ágoston.
- 700 1 0 a Pilippen
j Antal,
d 1731-1785.

Főcím a címoldal hátlapján folytatódik egy nyelvtani szerkezetben

916038

- 100 1 0 a Ráby
j Sámuel.
- 245 1 0 a Tractatus Raby Samuelis errorem incidans Judaeorum ... ab ... Alphonso Bono Homine Hispano translatum ... demum occasione conclusionum theologicarum De Deo uno & trino quas ... publice propugnandas suscepit ... in Conventu Jaurinensi ... an. MDCCXL ... Eusebius Hajdics ...
c praeside Eugenio Szecsődy.
- 260 a Jaurini
b typis Gregorii Streibig
c [1740]
- 300 a [108] p.
c 16 cm
- 700 1 1 a Szecsődy
j Jenő.
4 közrem.
- 700 1 1 a Hajdics
j Özséb,
d 1714-1783.
4 közrem.

A. Szerzőségi közlésnek tekinthető adat(ok) a címdalton elkülönülve a főcímtől

a.) Illusztrációra vonatkozó közlés

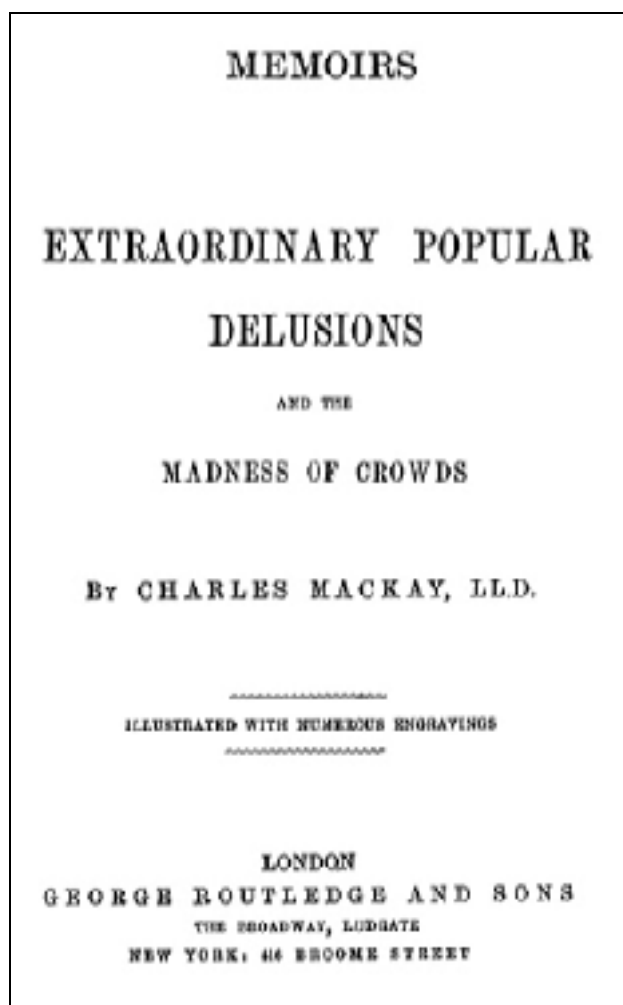
949614 – kivételként nem latin példa

100 1 0 a Mackay,
j Charles.

245 1 0 a Memoirs of extraordinary popular delusions and the madness of crowds
c by Charles Mackay
e illustrated with numerous engravings.

260 a London
a New York, [N.Y.]
b Routledge
c [ca 1860]

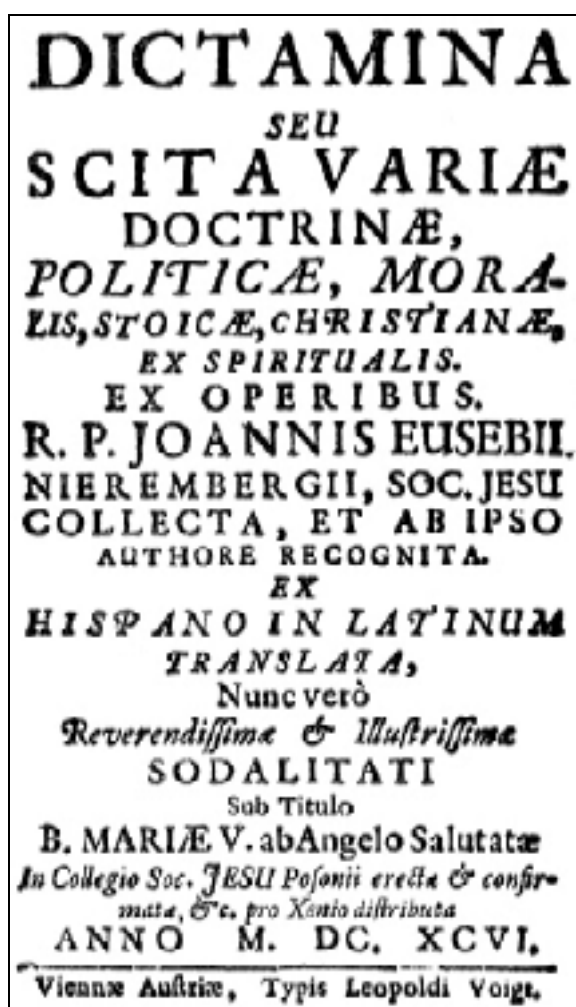
300 a VIII, 303, VI, 322 p., [1] t.fol.
b ill.
c 19 cm

b.) Fordításra vonatkozó közlés

906655

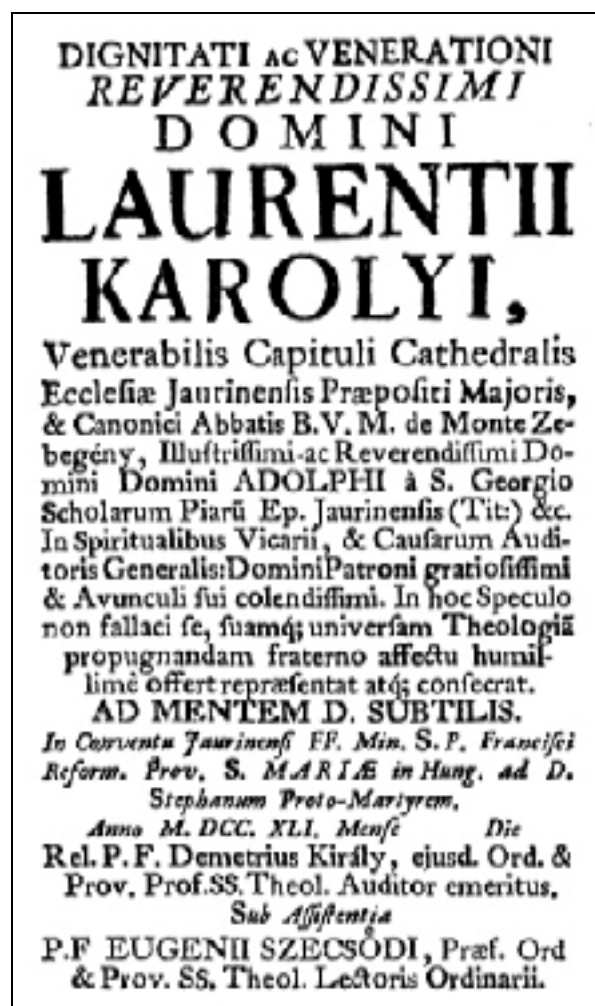
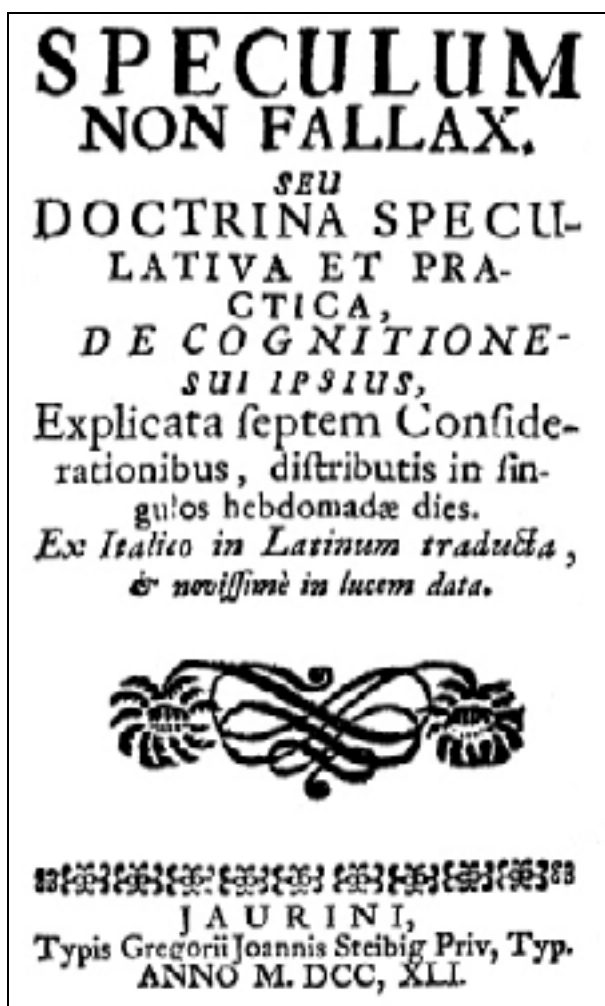
- 100 1 0 a Nieremberg,
j Juan Eusebio.
- 245 1 0 a Dictamina seu scita variae doctrinae, politicae, moralis, stoicae, Christianae
c ex operibus R. P. Joannis Eusebii Nierembergii ... collecta, et ab ipso autore recognita
e ex Hispano in Latinum translata.
- 260 a Viennae Austriae
b typis Leopoldi Voigt
c 1696
- 300 a [4], 183, [1] p.
c 14 cm

B. Szerzőségi közlésnek tekinthető adat(ok) a főcím részeként

916340 – /Jelen példában a kiadás adata is a főcím része/

- 100 1 0 a Pinamonti,
j Giovanni Pietro.
- 245 1 0 a Speculum non fallax, seu doctrina speculativa et practica, de cognitione sui ipsius ... ex Italico in Latinum traducta, et novissime in lucem data, dignitati ... Laurentii Karolyi ... universam theologiam propugnandam ... offert ...in Conventu Jaurinensi ... anno MDCCXLI ... Demetrius Király ... sub assistentia Eugenii Szecsödi ... lectoris ordinarii.
- 260 a Jaurini
b typis Gregorii Joannis Steibig
c 1741
- 300 a [9], 74, [10] p.
c 14 cm
- 700 1 1 a Király
j Demeter,
d 1716-1773.
4 közrem.
- 700 1 1 a Szecsödy
j Jenő.
4 közrem.

Szöveghagyás a cím és szerzőségi közlés adatcsoportjából

916326

100 1 0 a Kenyeres

j József,
d 1724-1805.

245 1 0 a Assertiones ex historia ecclesiastica, quas in ... Universitate Tyrnaviensi, anno ... MDCCLXIV ...
publice propugnavit ... Joannes Baptista Vincze ...

c ex praelectionibus Josephi Kenyeres ...

260 a [Tyrnaviae]

b [s.n.]
c [1764]

300 a [16] p.

c 17 cm

580 a Koll. 2.

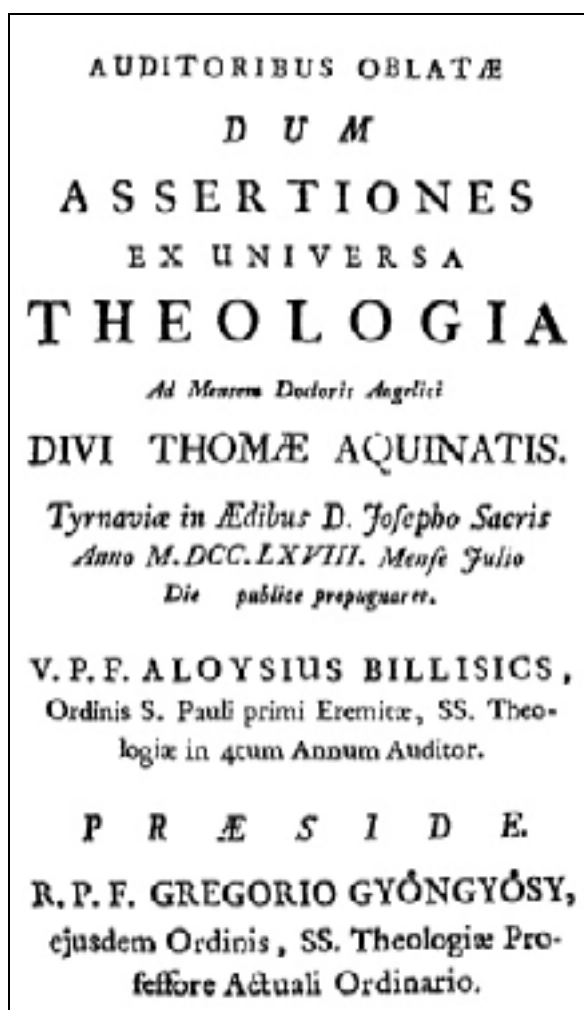
700 1 1 a Vincze

j János.
4 közrem.

915824

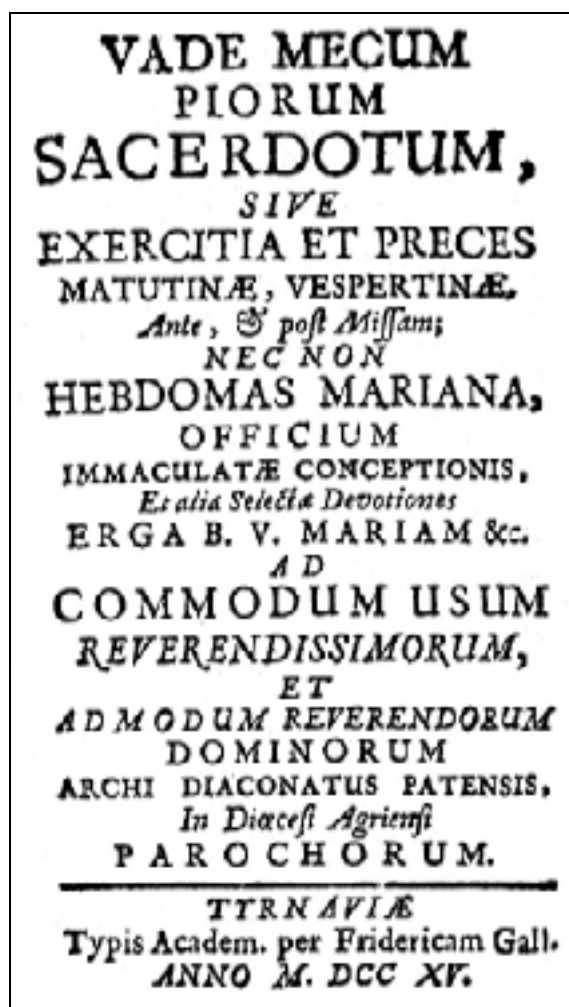
- 100 1 0 a Gyöngyösy
j Gergely.
- 245 1 0 a Auditoribus oblata dum assertiones ex universa theologia ... Tyrnaviae ... anno MDCCLXVIII ...
publice propugnaret Aloysius Billisics, ...
c praeside Gregorio Gyöngyösy.
- 260 a [Tyrnaviae]
b [s.n.]
c [1768]
- 300 a [8] p.
c 17 cm
- 700 1 1 a Billisits
j Alajos,
d 1745-1789?
4 közrem.

Vagylagos cím a főcím része (az ISBD/A ebben eltér az ISBD/M -től)

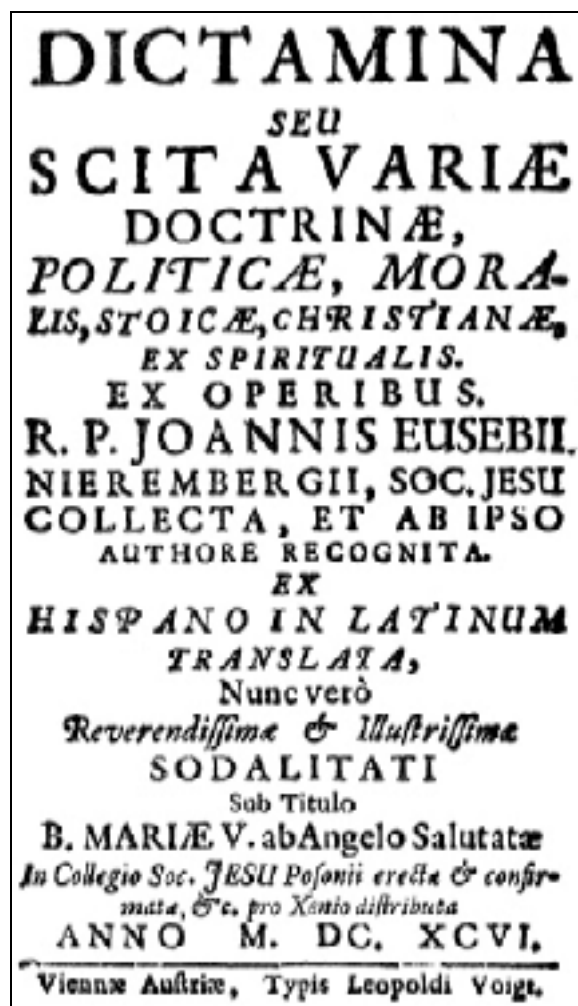
916327

- 245 0 0 a Vade mecum piorum sacerdotum, sive exercitia et preces matutinae vespertinae, ante & post missam; nec non hebdomas Mariana ... ad commodum usum ... et ... dominorum archidiaconatus patensis in dioecesi Agriensi parochorum.
- 260 a Tyrnaviae
b typis academ. per Fridericum Gall
c 1715
- 300 a [4], 267 p.
c 11 cm

906655

- 100 1 0 a Nieremberg,
j Juan Eusebio.
- 245 1 0 a Dictamina seu scita variae doctrinae, politicae, moralis, stoicae, Christianae
c ex operibus R. P. Joannis Eusebii Nierembergii ... collecta, et ab ipso autore recognita
e ex Hispano in Latinum translata.
- 260 a Viennae Austriae
b typis Leopoldi Voigt
c 1696
- 300 a [4], 183, [1] p.
c 14 cm

A főcímhez **¶** almezőkóddal egyéb cím, alcím kapcsolódik.

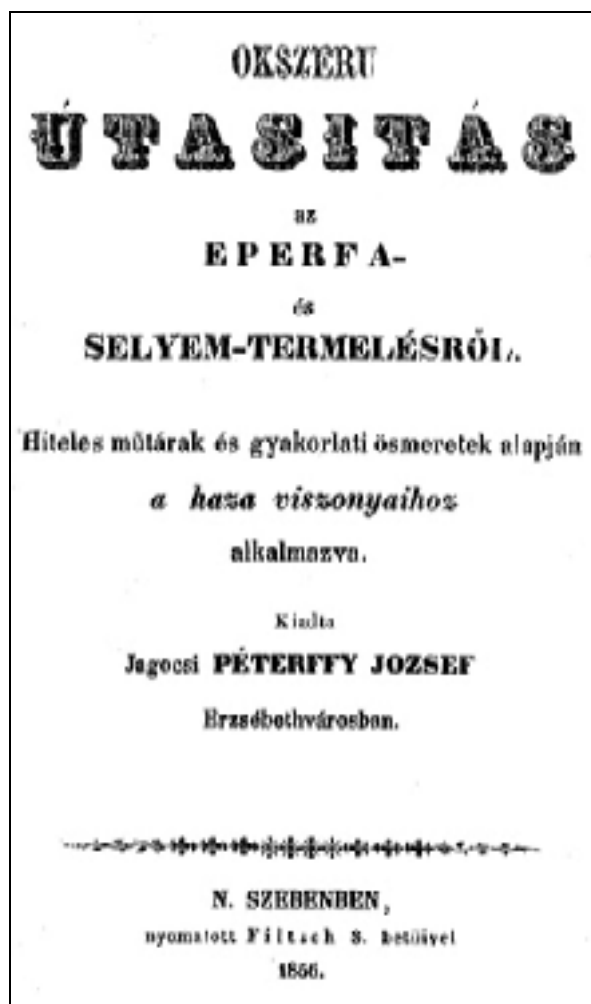
1037645

100 1 0 a Péterffy
j József,
d 1827-1888.

245 1 0 a Okszerü utasítás az eperfa- és selyem-termelésről
b hiteles mütárák és gyakorlati ösmeretek alapján a haza viszonyaihoz alkalmazva
c kiadta Jagocsi Péterffy József.

260 a N. Szebenben
b nyomtatott Filtsch S. betüivel
c 1856

300 a 72 p.
c 17 cm

3. Kiadás, megjelenési adatcsoport, terjedelem adatelemei

Kiadás

250-es mező

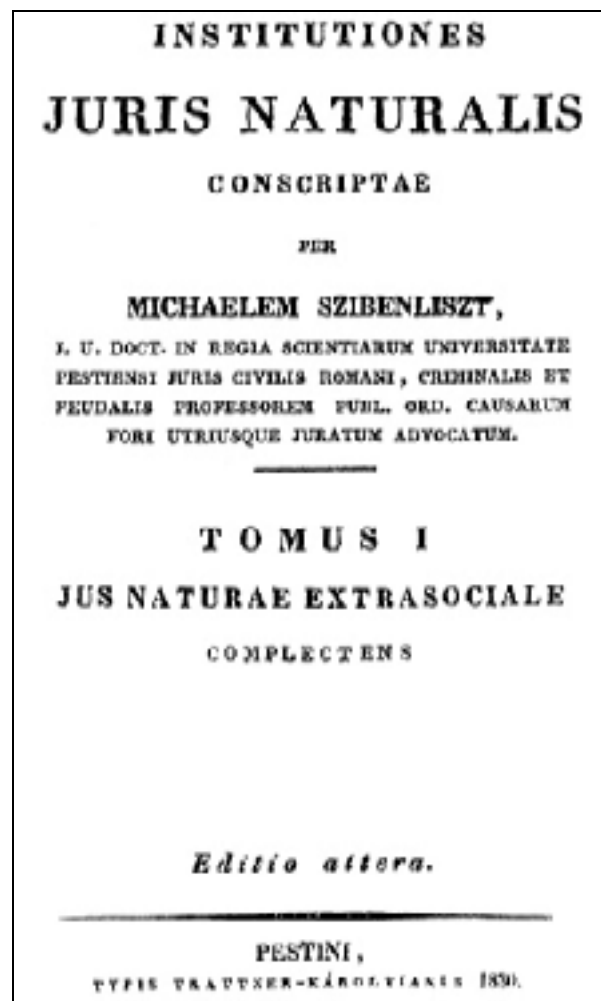
A kiadásra vonatkozó adatokat a címdalról betűhíven írjuk le, nem rövidítünk.

Ha a kiadásra vonatkozó adat más adatcsoportban szerepel, annak része (csak) ott tüntetjük fel. (ld. 3. példa).

A kiadásjelzéshez kapcsolódó magyarázatokat fontosság szerint döntjük el.

916271

- 100 1 0 a Szibenliszt
 - j Mihály,
 - d 1783-1834.
- 245 1 0 a Institutiones juris naturalis
 - c conscriptae per Michaellem Szibenliszt.
- 250 a Editio altera
- 260 a Pestini
 - b typis Trattner-Károlyianis
 - c 1830-1831
- 300 a 2 db
 - c 19 cm
- 500 a Zeiller, Franz von és Egger, Franz von "Das natürliche Privatrecht" c. műve alapján
- 787 0 t Jus naturae extrasociale complectens
 - w 916277
- 787 0 t Jus naturae sociale complectens
 - w 916285

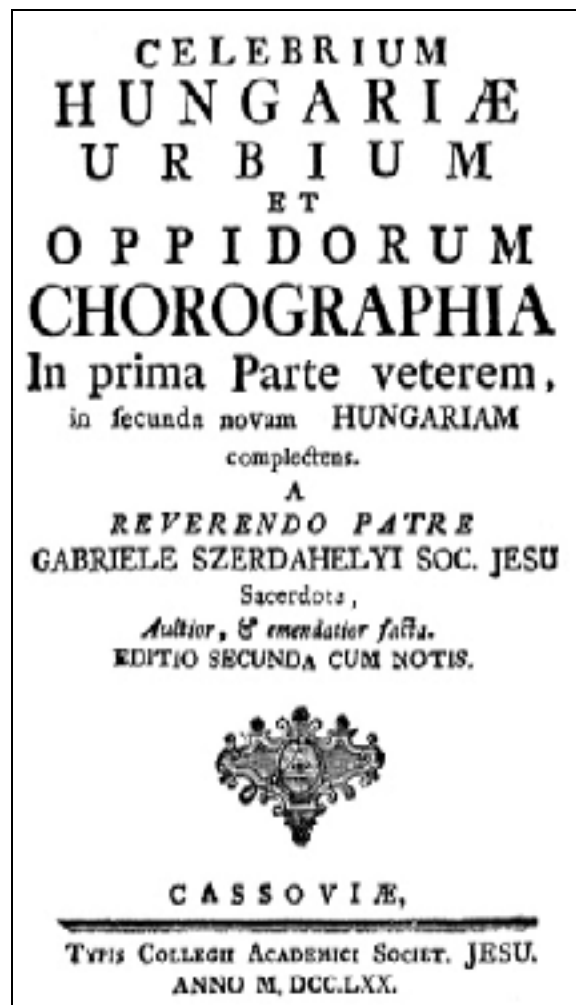
916701

- 100 1 0 a Manuzio,
j Paolo.
- 245 1 0 a Epistolarum Pauli Manutii
libri XII. ad quos accesserunt ejusdem praeftationes, quibus libri ad illustres viros aut ad
b amicos missi commendantur.
- 250 a Editio novissima
- 260 a Tyrnaviae
b typis collegii Academici Societ. Jesu
c 1762
- 300 a [16], 487, [7] p.
c 22 cm

915900

- 100 1 0 a Szerdahelyi
j Gábor,
d 1742-1813.
- 245 1 0 a Celebrium Hungariae urbium et oppidorum chorographia
c a ... Gabriele Szerdahelyi.
- 250 a Editio secunda cum notis
- 260 a Cassoviae
b typis collegii academici Societ. Jesu
c 1770
- 300 a 303 p.
c 20 cm

- 100 1 0 a Ráby
j Sámuel.
- 245 1 0 a Tractatus Raby Samuelis errorem incidans Judaeorum ... ab ... Alphonso Bono Homine Hispano translatum ... demum occasione conclusionum theologicarum De Deo uno & trino quas ... publice propugnandas suscepit ... in Conventu Jaurinensi ... an. MDCCXL ... Eusebius Hajdics ...
c praeside Eugenio Szecsődy.
- 250 a Reimpressum
- 260 a Jaurini
b typis Gregorii Streibig
c [1740]
- 300 a [108] p.
c 16 cm
- 700 1 1 a Szecsődy
j Jenő.
4 közrem.
- 700 1 1 a Hajdics
j Özséb,
d 1714-1783.
4 közrem.

**TRACTATUS
RABY SAMUELIS**
*ERROREM INDICANS JUDÆORUM
Circa observantiam Legis Mosaicæ, & ven-
turum Messiam, quem expectant*
OPUS AUREUM
*Omnibus Christi fidelibus, & S. Scriptura
Professoribus apprime utile,
Ab Adm. Rev. Patre Magistro*
ALPHONSO BONO HOMINE HISPANO
Ord. Prædicatorum circa annum 1339.
Arabico in Latinum translatum; tempo-
re Pontificatus BENEDICTI fel. recor.
PP. XI. Venetiis impressum.
E X I N D E
Licet ab Hebræis, ne Typis mandetur,
undique celatum, ~~et~~ *inven-*
rum
A Perilluſſi, ASABA D
FRANCISCO GRIFONO
Sacerdote Matricent
Dicatum Illuſtriſſimo Domino
D. BARONI FRANCISCO GRIFONO
Equiti Ampliſſimo Chietenſi
Demum impreſſum Macerata An. 1693.
DE M U M
Occaſione Conclusionum Theologicarum
DE DEO UNO & TRINO

**QUAS
SUR GRATIOSIS FAVORIBUS
ILLUSTRISSIMI
Ac
REVERENDISSIMI D.D.
ADOLPHI
a S. GEORGIO
E Clericis Regularibus Schola-
rum Piarum, DEI, & Apostolicæ Se-
dis Gratiâ Episcopi Jaurinensis, Locique
ac Comitatus ejusdem Nominis Supremi, ac Per-
petui Comitæ, S. Regiæ Majestatis
Conſiliarii.**
Publicè propugnandas ſuſcepit
**AD MENTEM DOCTORIS SUBTILIS
In Conventu Jaurinensi FF. Min. S. P.
Francisci Reform. Provinciæ S. MARIE in
Hung. ad Div. Stephanum Protho- Martyrem
An. M. DCC. XL. Menſe die
Rel. P. EUSEBIUS HAJDICS ejusdem
Ord. & Prov. profefſus SS. Theolo-
giæ in annum 4:um Auditor,
P RÆ S I D E
P. EUGENIO SZECŐDY Præf. Ord. &
Prov. SS. Theologiæ Lectore Ordinario,
Reimpreſſum Jaurini Typis Gregorii Streibig, Typogr.**

Megjelenési adatok

260-as mező

Hely – kiadó – év – nyomdászékhely – nyomda – nyomtatás éve

a.) Megjelenés helye:

A kiadványon használt formát tükrözzük.

Ha a megjelenés helye más adatcsoporthoz tartozik ott írjuk le és szögletes zárójelben megismételjük a 260-as mezőben. Ennek megfelelően a téziseknél a vizsga helyét el lehet fogadni.

Külső forrásból vett adat esetén szintén szögletes zárójelet alkalmazunk.

Ha a helynév nem határozható meg –a szabványnak megfelelően– az [S.l.] jelölést használjuk. Itt jegyezzük meg, hogy a kiadó hiánya esetén az [s.n.] jelölést alkalmazzuk.

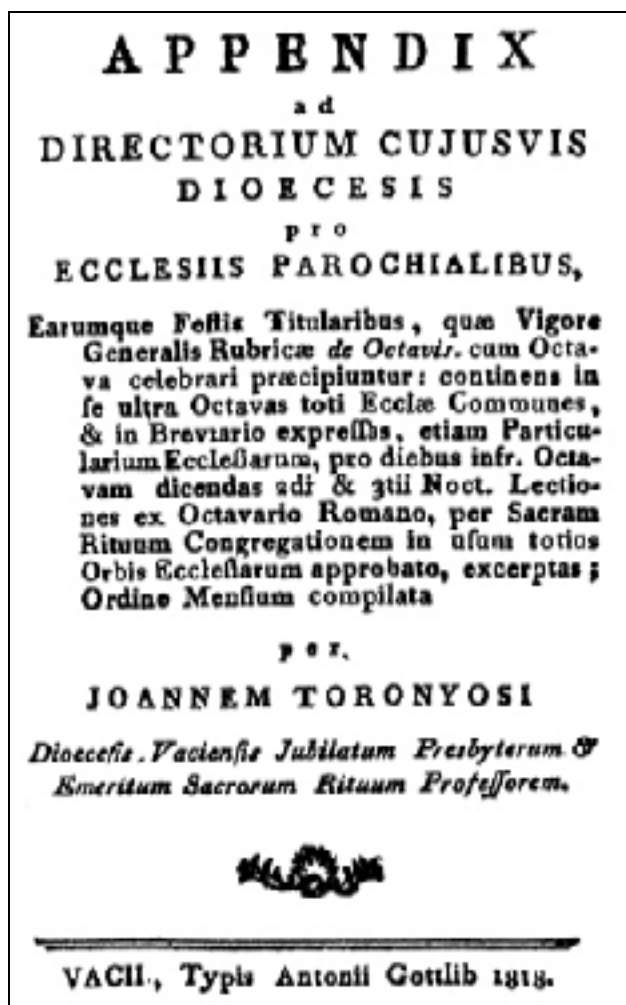
916293

100 1 0 a Toronyosi János,
d 174?-1825.

245 1 0 a Appendix ad directorium cujusvis dioecesis pro ecclesiis parochialibus...
c per Joannem Toronyosi...

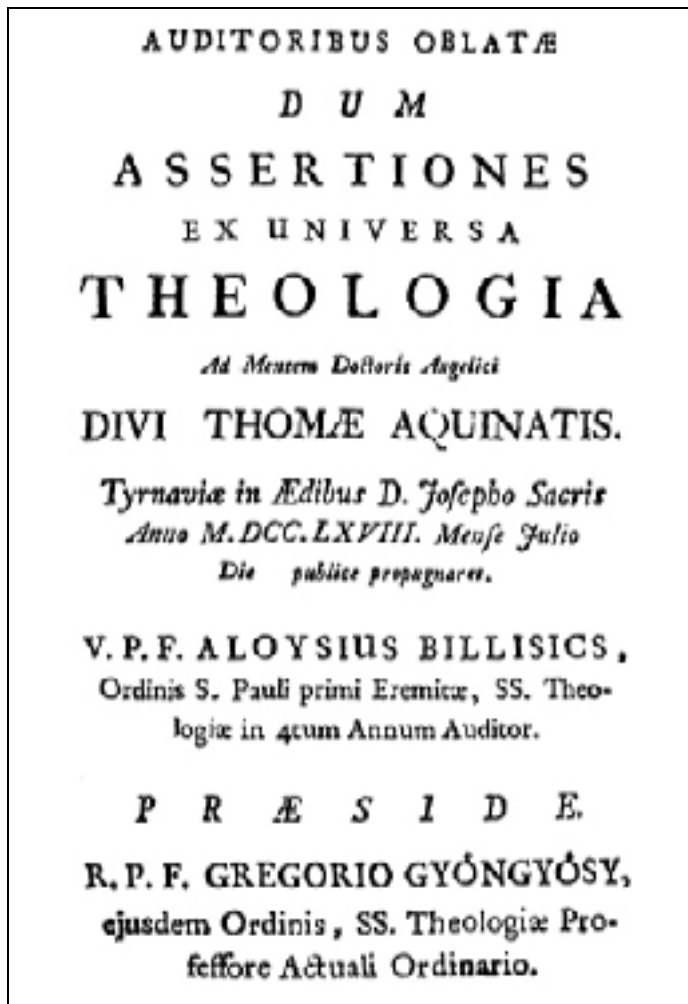
260 a Váci
b typis Antonii Gottlib
c 1818

300 a 130 p.
c 18 cm

915824

- 100 1 0 a Gyöngyösy
c Gergely.
- 245 1 0 a Auditoribus oblata dum assertiones ex universa theologia ... Tyrnaviae ... anno MDCCLXVIII ...
publice propugnaret Aloysius Billisics, ...
c praeside Gregorio Gyöngyösy.
- 260 a [Tyrnaviae]
b [s.n.]
c [1768]
- 300 a [8] p.
c 17 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 1 1 a Billisits
j Alajos
d 1745-1789?
4 közrem.

915936

- 100 1 0 a Erős
c Pál,
d 1733-1807?
- 245 1 0 a Assertiones ex universa philosophia, quas ... in ... Universitate Cassoviensi anno MDCCLXXVI
mense Augusto publice propugnandas suscepit ... Stephanus Kelcz de Fületincz ...
c ex praelectionibus ... Pauli Erős... Augustini Stanzl ... Antonii Pilipen ...
- 260 a Cassoviae
b ex Typographia Landereriana
c [1776]
- 300 a [16] p.
c 20 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 1 0 a Stanzl
j Ágoston.
- 700 1 0 a Pilippen
j Antal,
d 1731-1785.
- 700 1 1 a Kelcz
j István.
4 közrem.

ASSERTIONES
EX
UNIVERSA PHILOSOPHIA
QUAS
HONORIBUS ac VENERATIONI
ILLUSTRISSIMI DOMINI
DOMINI
LAURENTII L.B. ORCZY
DE EADEM, & EORS
Sacri. Caesareo Regiae, & Apost. Majest. Generalis
Campi Vigilantium Praelecti,
NEC NON
Incliti Comitatus Aba-Ujvariensis
SUPREMI COMITIS,
Domini, & Patroni sui Gratiosissimi
DICATAS
IN ALMA EPISCOPALI UNIVERSITATE
CASSOVIENSI
Anno M.DCC.LXXVI., Mense Augusto
Publice propugnandas suscepit
Perillustri ac Perdoctus Dominus
STEPHANUS KELCZ
DE FÜLETINCZ
AA. LL. & Philosophiae Auditor emeritus.

CASSOVIAE,
EX TYPOGRAPHIA LANDERERIANA.

EX
PRÆLECTIONIBUS
Admodum Reverendæ ac Clarissimæ
DOMINI
PAULI ERÖS
AA. LL. & Phil. Doctoris, ejusd. Professoris
Ordinari Publici, nec. non Inclytæ Facultatis
Philosophicæ p. t. Senioris.

Admodum Reverendæ Eximie ac Clarissimæ
DOMINI
AUGUSTINI STANZL
Sacri. Cand. ac Exempt. Ord. Præm.
Ecol. S. Joan. Bapt. de Jászó Can. Reg. AA. LL. &
Phil. Doctoris, & Moralis Phil. Professoris
Ordinari Publici.

Admodum Reverendæ ac Clarissimæ
DOMINI
ANTONII PILIPEN
AA. LL. Phil. & SS. Theologiæ Doctoris,
& Math. Prof. Ordinarii Publici.

b.) Kiadó ill. nyomda:

Régi kiadványoknál a nyomdák gyakran kiadói funkciót is elláttak.

A kiadó ill. nyomdász nevét a kiadványban feltüntetett helyesírással és szöveggörnyezetben írjuk le rövidítés nélkül. A kiadó, nyomdász rangjára vonatkozó utalást elhagyjuk

- Pl. - typis academicis per Johannem Henricum Frauenheim
- typis Gregorii Joannis Streibig
- typis collegii academici Societ. Jesu
- typis academicis per Leopoldum Berger
- typis Urbani Grün
- ex Tipographia Landereriana

Kisbetűvel ha betű typis, nagybetűvel ha nyomda Typographia szerepel a kiadványon.

Külső forrásból ill. más adatsorból vett adat esetén szögletes zárójelet alkalmazunk. Példa: 916078

100 1 0 a Febure,
c Jean de.

245 1 0 a Dictionarium locorum ex Bibliis desumptorum ad omnes articulos fidei, & ceremoniarum ecclesiae romano-catholica accomodatum auctore Joanne de Febure ... et ... neo-baccalaureis formati, cum per Gabrielem Graff, ... in ... Universitate Cassoviensi ... condecorarentur ab addictissimis condiscipulis dicatum anno MDCCXXXV ...

260 a [Cassoviae]
b typis academicis per Joannem Henricum Frauenheim
c [1735]

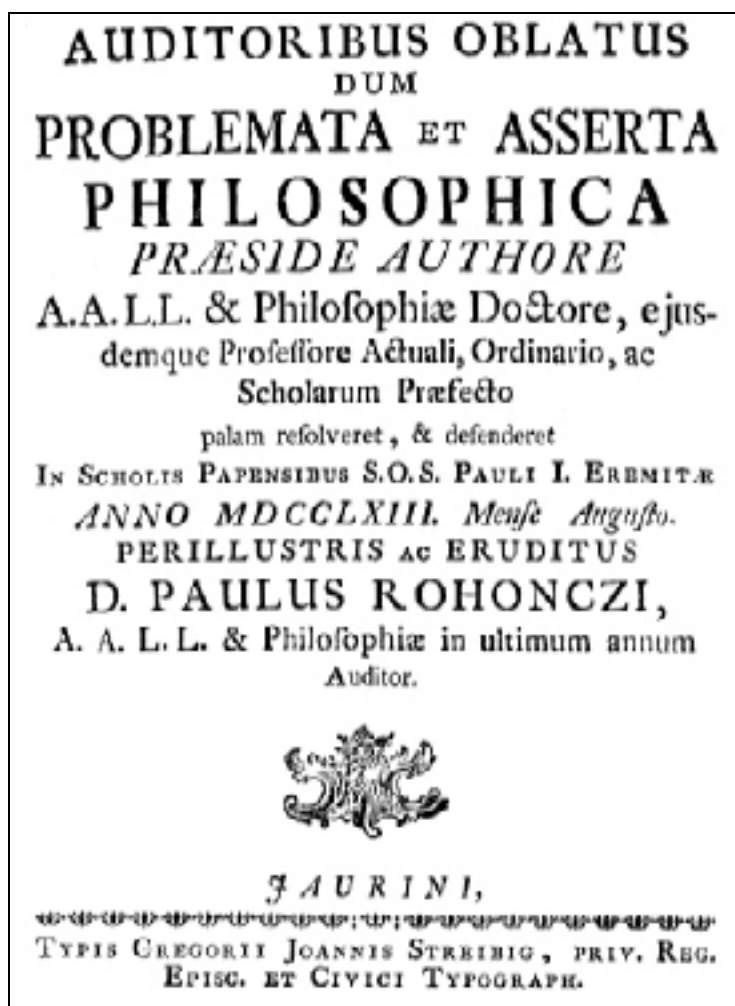
300 a [18], 102, [24] p.
c 13 cm

700 1 1 a Graff
j Gábor,
d 1696-1759.
4 közrem.

916330

- 245 0 0 a Auditoribus oblatus dum problemata et asserta philosophica praeside authore ... palam resolveret, & defenderet in scholis Papensibus S.O.S. Pauli I. Eremitae anno MDCCLXIII ... Paulus Rohonczi ... auditor.
- 260 a Jaurini
b typis Gregorii Joannis Streibig
c [1763]
- 300 a [16] p.
c 21 cm
- 580 a Koll. 2.
- 700 a Rohonczy
j Pál.
4 közrem.

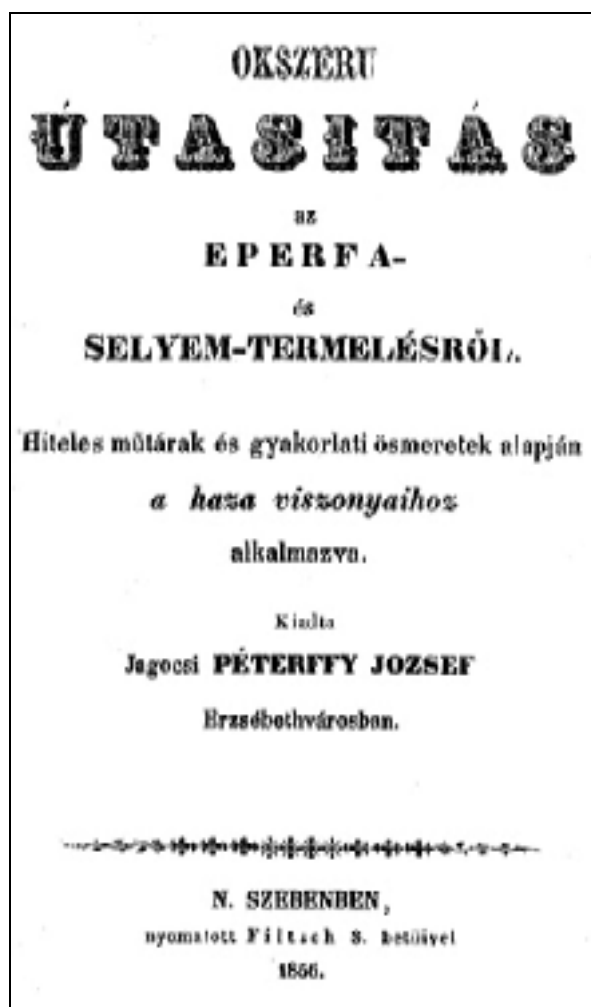
1037645

100 1 0 a Péterffy
j József,
d 1827-1888.

245 1 0 a Okszerü utasítás az eperfa- és selyem-termelésről
b hiteles mütárák és gyakorlati ösmeretek alapján a haza viszonyaihoz alkalmazva
c kiadta Jagocsi Péterffy József.

260 a N. Szebenben
b nyomatott Filtsch S. betüivel
c 1856

300 a 72 p.
c 17 cm

c.) Megjelenés éve

Ha a megjelenési adatok nem tartalmazzák a megjelenés évét, de más adatcsoport igen, szögletes zárójelben megismételjük a 260-as mezőben.

Ha a kiadványon a megjelenés éve nem szerepel, csak külső forrásból ill. más adatcsoportból állapítható meg, szögletes zárójelbe írjuk. Ha bizonytalanok vagyunk a megjelenés évében alkalmazhatjuk a szögletes zárójelen belül az évszám után a kérdőjelet, ill. az után, körül megjegyzéseket.

[1828?]; [ca 1828]; [1828 után]

Többkötetes mű esetén összetett megjelenési évet adunk meg, ha nem egy éven belül került sor a kötetek kiadására. Ha a kiadványon római számmal szerepel a megjelenési év arab számmal kerül leírásra.

916305 – évszám a főcímben

100 1 0 a Salamon

c József Vazul,

d 1782-1813.

245 1 0 a Selecta ex historia pragmatica Hungariae argumenta de quibus in lyceo lib. reg. civitatis Szegediensis mense Augusto anni MDCCCVIII occasione tentaminis publici

c ex institutionibus Iosephi Basillii Salamon ...

e disseruerunt ... Cherier Nicolaus [et al.].

260 a Szegedini

b typis Urbani Grün

c [1808]

300 a 8 p.

c 18 cm

700 1 1 a Cherier

j Miklós,

d 1790-1862.

4 közrem.

916340

- 100 1 0 a Pinamonti,
j Giovanni Pietro.
- 245 1 0 a Speculum non fallax, seu doctrina speculativa et practica, de cognitione sui ipsius ... ex Italico in Latinum traducta, et novissime in lucem data, dignitati ... Laurentii Karolyi ... universam theologiam propugnandam ... offert ...in Conventu Jaurinensi ... anno MDCCXLI ... Demetrius Király ... sub assistentia Eugenii Szecsödi ... lectoris ordinarii.
- 260 a Jaurini
b typis Gregorii Joannis Steibig
c 1741
- 300 a [9], 74, [10] p.
c 14 cm
- 500 a Írta Pinamonti, Giovanni Pietro
- 700 1 1 a Király
j Demeter,
d 1716-1773.
4 közrem.
- 700 1 1 a Szecsödy
j Jenő.
4 közrem.

**SPECULUM
NON FALLAX.**
SEU
**DOCTRINA SPECULATIVA ET PRACTICA,
DE COGNITIONE-SUI IPSIUS,**
Explicata septem Considerationibus, distributis in singulos hebdomadæ dies.
Ex Italico in Latinum traducta, & novissime in lucem data.

J A U R I N I,
Typis Gregorii Joannis Steibig Priv, Typ.
ANNO M. DCC, XLI.

**DIGNITATI AC VENERATIONI
REVERENDISSIMI
DOMINI
LAURENTII
KAROLYI,**
Venerabilis Capituli Cathedralis
Ecclesiæ Jaurinensis Præpositi Majoris,
& Canonici Abbatis B.V.M. de Monte Zebegény, Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Domini ADOLPHI à S. Georgio Scholarum Piarum Ep. Jaurinensis (Tit.) &c. In Spiritualibus Vicarii, & Causarum Auditoris Generalis Domini Patroni gratiosissimi & Avunculi sui colendissimi. In hoc Speculo non fallaci se, suamq; universam Theologiam propugnandam fraterno affectu humilime offert representat atq; consecrat.
AD MENTEM D. SUBTILIS.
In Conventu Jaurinensi FF. Min. S. P. Francisci Reform. Prev. S. MARIÆ in Hung. ad D. Stephanum Proto-Maryrem,
Anno M. DCC. XLI. Mense Die
Rel. P. F. Demetrius Király, ejusd. Ord. & Prov. Prof. SS. Theol. Auditor emeritus,
Sub Assistentia
P. F. EUGENII SZECSDI, Prof. Ord & Prov. SS. Theol. Lectoris Ordinarii.

940337

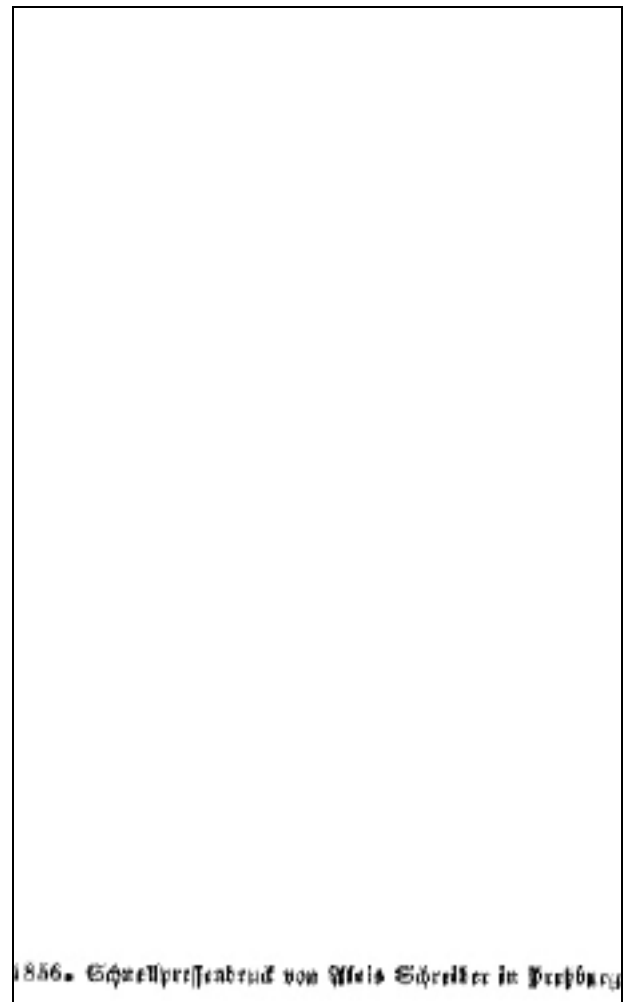
- 245 0 0 a Lelki zöldkoszorú, mely sok szent atyáktól plántáltatott jeles Isteni dicséretekkel, ... sok imádságos könyvekből öszveszedetett és kiadatott énekekkel és képekkel megbővítve.
- 260 a M.Óvárott
b Czéh Sándor könyvnyomtatónál
c [ca 1840]
- 300 a 164, [4] p.
b ill.
c 15 cm

d.) Nyomda, nyomdászékhely, nyomtatás éve

803342

- 100 1 0 a Ditscheiner,
j Joseph Alois.
- 245 1 0 a Professor J. A. Ditscheiner's Schnell-Rechenkunst und Rechnungs-Vortheile für den Handels-
und Gewerbestand
b eine leichtfassliche Anleitung
c vervollst. und hrsg. von Johann Karner.
- 260 a Pest
b Heckenast
c 1857
e Pressburg
f Schreiber
g 1856
- 300 a 494 p.
c 21 cm
- 700 1 1 a Karner,
j Johann.
4 kieg., szerk.

Terjedelem adatelemei

300-as mező

A terjedelem, fizikai jellemzők adatsortjánál a modern könyvek leírási gyakorlatát követjük.

Tükrözzük az arab és a római szám jelölését.

Ha a pagina számozás római számmal kezdődik de arabbal folytatódik, és folyamatos lapszámozásról van szó, a végső arab számot tüntetjük fel a 300-as mező első adateleménél.

A 300-as adatsort adatelemeinek leírására példák a példagyűjtemény összes példájában megtalálhatók.

4. Az adatok írásmódja

Az adatok írásmódja

A betűk, számok írásmódjára, sajtóhibák feltüntetésére az ISBD/A és az ISBD/A munkaanyag előírásai a mérvadóak.

Pl. betűk átírására:

907197

100 1 0 a Szegedy

j János,
d 1699-1770.

245 1 0 a Decreta, et vitae regum Ungariae, qui Transilvaniam possederunt, auditoribus distributae ... dum ... sub auspiciis ... de Brukenthal, ... in ... Universitate Claudiopolitana positiones ex universa iurisprudentia, publice propugnaret Ioannes Bapt. Frank Transilvanus Bistriciensis anno 1779. ...

260 a [Claudiopoli]

b tipis Iosephi Franc Kollmann

c [1779]

300 a 412 p.

c 18 cm

500 a Irta Szegedy János

700 1 1 a Frank,
j Johann.
4 közrem.

981140

100 1 0 a Bartoli,
j Pietro Santi.

245 1 0 a Le antiche lucerne sepolcrali figurate, raccolte dalle caue sotterranee, e grotte di Roma, nelle quali si contengono molte erudite memorie
b divise in tre parti
c disegnate, ed intagliate nelle loro forme da Pietro Santi Bartoli
e con l'osservationi di Gio. Pietro Bellori .

260 a In Roma
b nella Stamparia di Gio. Francesco Buagni
c 1691

300 a ill.
c 33 cm

700 a Bellori,
j Giovanni Pietro.
4 jegyz.

**5. Melléklet – a tézisekre vonatkozó sokszorosított
ill. nyomtatott irodalom**

Melléklet

a tézisekre vonatkozó sokszorosított ill. nyomtatott irodalom

1. Komjáthy Miklósné: Libri graduales

Budapest, 1974.

Kézirat

A példaművek címlapjainak fotói mellékelve

2. A libelli graduales könyvtári feldolgozása / Hóman Bálint
In: Magyar Könyvszemle ISSN 0025-0171. – Új f. 29. köt. I-IV
füz. (1922), p. 64-71.

LIBRI GRADUALES

A liber gradualis a XVII-XVIII. század sajátos kiadványtípusa a különböző tudományos fokozatok (*baccalaureatus, licentiatus, magisterium, doctoratus*) elnyerésére írt téziseket tartalmazza. A kis terjedelmű pár leveles nyomtatványt a szerzetesi egyetemeken és főiskolákon rendezett nyilvános vitatkozások alkalmával adták ki, rendszerint a graduatus költségén, vagy egy neves patronus anyagi támogatásával. A kinyomtatott vizsgatételeket a vizsga alkalmával a hallgatóság körében szétosztották.

Az alkalmi kiadvány két részből áll. Egy terjesztésre vagy ajándékozásra szánt műből és a professzor előadásából készített tézisekből. A téziseket többnyire hozzákötötték egy már korábban megjelent könyvhöz annak megváltoztatása nélkül, de kiadták új közös címlappal is. Számos esetben egy egyidejűleg nyomtatott művel kolligálták, vagy önálló nyomtatványként hozták forgalomba.

A liber gradualis címlapja feltüntetheti az ajánlást, a vizsga helyét és idejét, a tézisek (*assertiones, positiones, propositiones, theses etc.*) tárgykörét, az elnöklő professzor, professzorok nevét, valamint a promoveáltak nevét ill. névsorát.

A két rész egymáshoz való viszonya adja a kiadványfajta számos változatát, amelynek főbb típusai a következők:

1. Egybenyomás közös címlappal. A rendszó a főmű szerzője

[Ágoston, Szent]

A

Augustinus Aurelius: Fascisulus divini amoris. Honoribus...praesidis et assessorum dicata, dum...universam Aristotelis philosophiam defendendam suscepit...in Conventu Eperiesiensi...Cornelius Lange [Kornél], Bernardus Braun [Bernát]...praesido Tobia Ferenczi [Tóbiás]. Cassoviae 1732, Typ. Acad. [10], 225 l. – 16 cm.

Melléklapok: Braun Bernát
Ferenczi Tóbiás
Lange Kornél

A főmű szerzője lesz a rendszó abban az esetben is, ha a címlap a szerzőt nem nevezi meg.

[Schmitth Miklós]

B

Imperatores Ottomanici a capta Constantinopoli, cum epitome principum Turcarum. Auditoribus distributi dum...assertiones philosophicas publice propugandas suscepit...Stephanus Csató [István]...praeside Christophoro Musser [Kristóf]. Tyrnaviae 1747, Typ. Acad. [26], 340 l. – 17 cm.

Melléklapok: Imperatores Ottomanici
Csató István
Muesser Kristóf

Anonym művek esetén a főmű címe lesz a leírás címfeje

C

Theologia catholica, indifferentem et quemvis errantem ad salvificam fidem...manuducens...dum conclusiones de peccatis, gratia et merito in...Universitate Tyrnaviensi propugnaret Paulus Szkuteczky...praesido Josepho Frűewirdth [József]...distributa. Tyrnaviae 1736, Typ. Acad. [8], 184 l. – 16 cm.

Melléklapok: Frűewirdth József
Szkuteczky Pál

2. Egybenyomás

A főművet a vitatételekkel nem köti össze közös címlap. A főműnek önálló címlapja van. Az assertiones rész vagy azt folytatja a verzón, vagy új lapon önállótlanul (csonka mondattal) kezdődik.

A rendszó a főmű szerzője lesz.

Anonym művek esetén a főmű címe lesz a leírás címfeje.

D

[Schmitth Miklós – Muszka Miklós]

Palatini regni Hungariae...ad nostram aetatem...deducti...(dum assertiones ex universa philosophia...in Universitate Tyrnaviensi...publice propugnaret...Antonius Motesiczky [Antal]...praeside Ignatio Saigho [Sajgó Ignác].) Tyrnaviae 1752, Typ. Acad. [8], 220, [4] l. – 34 cm.

Melléklapok: Palatini regni Hungariae
Motosiczky Antal
Sajgó Ignác
Muszka Miklós

3. A két rész egybekötve. Mindkét rész önálló címlappal és impresszummal.

a.) *A vitatételek leírása a főmű megjegyzés rovatába kerül.*

E/1

Sandini, [Antonio]

Sandini, Antonius: Disputationes historicae ad vitas pontificum Romanorum ab eodem descriptas. Cassoviae 1753, Typ. Acad. 272 l. – 16 cm.

Liber gradualis. Hozzáköteve: Schmitth [Miklós] – Jaszlinczky [András]: Assertiones ex universa philosophia, quas in...Universitate Cassoviensi...publice propugandas...suscepit Stephanus Agyich [István]...ex praelectionibus Nicolai Schmitth, Andreae Jaszlinszky. (Cassoviae) 1767, [Typ. Acad.] [4] lev.

Melléklapok: Agyich István
Jaszlinszky András
Schmitth Miklós

b.) *Mindkét műről önálló leírás készül.*

Az önálló műként leírt tézisek megjegyzés rovatában hivatkozással a főműre.

A rendszó a praeses neve lesz.

E/2

Schmitth [Miklós] – Jaszlinszky [András]

Assertiones ex universa philosophia, quas in...Universitate Cassoviensi...publice propugandas suscepit Stephanus Agyich [István]...ex praelectionibus Nicolai Schmitth, Andreae Jaszlinszky. (Cassoviae) 1767, [Typ. Acad.] [4] lev. – 16 cm.

Hozzáköteve Sandini, Antonio: Disputationes historicae ad vitas pontificum Romanorum c. műhöz. Cassoviae 1753.

Melléklap: Agyich István
Jaszlinszky András

- A tézisekre vonatkozó szövegrészben a vizsga helyét és idejét általában csak abban az esetben tüntetjük fel, ha az eltér a kiadás helyétől és évétől.
- A kiadás helye a mű nyelvén tüntetendő fel.
- Latin helynevek ragozott formában, locativusban maradnak.
- Hely nélküli nyomtatványoknál a nyomda telephelyét tekintjük a kiadás helyének.
- Ha a nyomda a címlapon vagy a könyvben nincs feltüntetve, kellő mérlegeléssel elfogadhatjuk a címszövegben előforduló helynevet is, ha ott a kiadás évében nyomda vagy kiadó működött.
- Ha a nyomda kézikönyvekből nem állapítható meg és a szövegből kikövetkeztethetően (szerző, közreműködő neve, címben előforduló személynév vagy földrajzi fogalom) -, a mű hazai nyomtatvány, megjegyzésben felírjuk:
 - o Magyarországon nyomtatták
 - o Feltehetően Magyarországon nyomtatták
- Ilyenkor az impresszumban h. é. ny. n. meghatározás marad.
- Év nélküli nyomtatványoknál a feltüntetett nyomda működési évét (időhatárát) tekintjük a kiadás évének.
- Liber gradualisok kiadási évének meghatározásánál elfogadható a címlap szövegében feltüntetett vizsga időpontja. Az adatokat ilyenkor kerek zárójelben közöljük.
- Nyomda nélküli nyomtatványok esetében a szövegben előforduló helynév alapján azt a nyomdát tüntetjük fel, amelyik abban az időben (időhatáron belül) azon a székhelyen működött
- Ha a kérdéses helyen a kiadás évében több nyomda működött, az impresszumban ny. n. megállapítás kerül.
- Hely, év és nyomda nélkül liber gradualisok impresszumát a disszertáció szövegéből vett adatokkal (a vizsga helye és ideje) egészítjük ki.

Budapest 1974. jan. 5-én.

T. Komjádi Mária

FASCICULUS
DIVINI AMORIS,
Complectens
S. AURELII
AUGUSTINI
MEDITATIONES,
SOLILOQUIA,
ET
MANUALE.

HONORIBUS
Illustrissimi, & Spectabilium, ac Generosorum
Dominorum, Inclyta Tabula Judicaria Distri-
ctus Cr. Tibisceni

PRÆSIDIS, & ASSESSORUM
DICATA,

Dum sub gloriosissimis eorum Aspicitiis Universae
Aristotelis Philosophiae ad mentem Subtilis Doctoris
JOANNIS DUNS SCOTI

Defendam suscepit in Conventu Eperje-
sensu ad S. Joannem Baptistam Anno 1712.

V. F. CORNELIUS LANGE, & V. F. BER-
NARDUS BRAUN, Ord. Min. S. Franc. Con-
ventualiū. Protellū. & Philosophiæ Studentes emeriti,

PRÆSIDE
R. P. TOBIA FERENCZI, AA. LL. & SS.
Theol. Lectore nec non Studii Generali Regente aQuali.

CASSOPOLÆ, Typis Academicis per Joannem Mero-
ricum Pyramidum.

A

IMPERATORES
OTTOMANICI
A CAPTA
CONSTANTINOPOLI,
CUM EPITOME
P R I N C I P U M
TURCARUM

AUDITORIBUS DISTRIBUTI,
DUM

In Archi - Episcopali Societatis JESU
Academia Budæ

Anno M. DCC. XLVII. Mense Augusto, Die

ASSERTIONES
PHILOSOPHICAS,

Publice propugnandas susceptis

Precobilis, ac Eruditis Dominis

STEPHANUS CSATÓ de DELNE, Hun-
garus Transylvanus AA. LL. & Philosophiæ
Auditor Emeritus.

PRÆSIDE

Œ. P. CHRISTOPHORO MUESSER,
i Soc. JESU, AA. LL. & Philosophiæ
Doctore, Ejusdemque Professore
Emerito.

TYRNAVIÆ, Typis Academicis Soc. JESU, 1747.

B

THEOLOGIA
CATHOLICA

Indifferentem, & quemvis
errantem ad Salvificam Fidem, &
veram cum Romana Christi Eccle-
sia pacem manuducens

DUM

CONCLUSIONES

DE

PECCATIS, GRATIA,
ET MERITO.

In Alma, & Archi-Episcopali Societ. Jesu
Universitate Tyrnaviensi propugnatae

Rev. Nob. Excel. ac Doctif. Dominis

PAULUS SZKUTECZKI, AA. LL. & Ph. Ma-
gister, SS. Theologiæ in 4tum annum Audi-
tor, & pro prima ejusdem Laureæ Candidatus Diocce-
sis Strig. Presbyter à Colleg. Pazmaniano

Anno M. DCC. XXXVI. Mens. Febr. Die 17.

PRÆSIDE

R. P. JOSEPHO FRÜEWIRDT,
è Soc. JESU, SS. Theologiæ Doctore,
ejusdemque Professore Ordinario, ac p. t.

DECANO SPECTABILI

Distributa.

Tyrnavia, Typis Academicis, per Leopoldum Berger.

C

PALATINI
REGNI HUNGARLÆ

BELLO PACEQUE CLARISSIMI,
E DIVERSIS SCRIPTORIBUS

Patriis, Exteris, Diplomatis, aliisque instrumentis
literariis eruti,

AC PERBREVI NARRATIONE
A Primis temporibus SANCTI STEPHANI
Hungarorum Regis,

Ad nostram usque ætatem cum accurata Chronologia
deducti.

TYRNAVIÆ,

Typis Academicis Societatis Jesu.

D

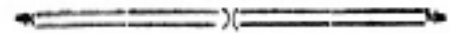
DISPUTATIONES
HISTORICÆ

ANTONII SANDINI
AD VITAS
PONTIFICUM
ROMANORUM

AB EODEM
DESCRIPTAS.

CASSOVIÆ,

Typis Academicis Societatis Jesu.
M. DCC. LIII.

E/1

DUM
SUB GRATIOSISSIMIS
AUSPICIIS
CELISSIMI, AC REVERENDISSIMI
DOMINI DOMINI
NICOLAI
COMITIBUS CSAKY
DE KERESZTSZEGH,

Perpetui Terræ Scepusiensis; S. R. I. Principis, miseratione
divina Ecclesie Metropolitanæ Strigoniensis ARCHI-EPISCOPI,
PRIMATIS Regni Hungariæ, Sacre Sedis Apostolicæ LEGATI NATI; Secreti,
& Secretarii CANCELLARII; Conventuum Strigoniensis, & Scepusiensis Super-
ioris, ac inferioris Comitatus Sacramentalium Cancellarij Regiarum Mathematicarum Alti-
ssimi & Excellentissimi Locumtenentis Coelesi CONSILIARII, nec non
senioris & Junioris Tabularii Suppliciorum, &c. &c.

ASSERTIONES
EX
UNIVERSA PHILOSOPHIA.

In Alma, ac Celeberrima Archi-Episcopali Soc. Jesu,
Universitate Tyrnaviensi

ANNO Salutis MDCCCLXII. Mense Julio, die
publice propugnatae

Abiitit, ac Studiorum Dominus

ANTONIUS MOTESICZKY, de Felsô-Morsser, AA. LL.
& Philologiae Baccalaureus, nec non pro Suprema ejus Laurea Candidatus, Seminarii Ma-
gister - Scholasticus ecclesie.

PRÆSIDI.

R. P. IGNATIO SAIGHO, e Soc. Jesu, AA. LL. & Philol. Doct.
ejusdemque Facultatis cunctis, nec non p. a. Seniors.

D

DUM
ASSERTIONES
EX
UNIVERSA
THEOLOGIA

In Alma, ac Celeberrima Archi-Episcopali
Soc. Jesu Universitate Tyrnaviensi,

Anno Salutis M. DCC. LX. Mense Julio, die
publice propugnatae

Rever. Nob. Excellent. ac Distinctorum Dominorum

STEPHANUS AGYICH, AA. LL.
& Philol. Magister, SS. Theologiae in ætate annorum
Auditor, ejusdemque Baccalaureus formatus, nec non
pro Suprema Laurea Candidatus. Seminarii S. Adalberti
Alumnus, Presbyter Diocesis Quingne-
Ecclesiensis.

EX PRÆLECTIONIBUS
R. P. NICOLAI SCHMITTH, e Soc. Jesu,
SS. Theol. Doctoris, ejusdemque Profess. Ordin.
nec non Incolyte Facult. Theolog.

DECANI SPECTABILIS.

ET
R. P. ANDREÆ JASZLINSZKY, ex ead.
Soc. Jesu, SS. Theol. Doctoris, ejusdemque
Professoris Ordinarii.

AUDITORIBUS OBLATÆ.

E/2

A „Téziseket is tartalmaz?” kérdéssel arra kérünk választ, hogy a könyv:

1. csak a megadott művet foglalja magában;
2. vagy téziszfüzetet is tartalmaz.

A téziszfüzet általában valamely iskola egy vagy több diákjának, mint propugnánsnak (*defendensnek*) különböző fokozatok (*baccalaureatus, licentiatus, magisterium, doctoratus*) megszerzése érdekében szerkesztett téziseit (*assertiones, positiones, propositiones, theses*) tartalmazza, amelyeket a propugnáns egy vagy több professzor előadásai alapján (*ex praelectionibus*) ill. elnöklete alatt (*praeside*) védett meg.

Az ilyen típusú téziszfüzetet kétféleképpen adták közre:

- A.) a közös megjelentetés szándékával, vagyis már a főmű címlapján vagy annak hátán fel van tüntetve a tézis címe is, és az, hogy a könyvet a védelem alkalmával osztogatták a hallgatóság körében (*auditoribus oblatus*).
- B.) önálló nyomtatványként, amelyet önálló címlappal utólag illesztettek be a főmű címlapja után
 - a. úgy, hogy a cím kezdete „*Dum assertiones v. positiones v. propositiones*” stb. kezdetű mellékmondatral a főmű címének mintegy folytatása, de a védelem helyének és idejének a főmű megjelenési idejétől és/vagy helyétől való különbözősége nyilvánvalóvá teszi a nyomtatvány önálló voltát.
 - b. úgy, hogy a főműhöz való kapcsolódása egyáltalán nem derül ki a címből, amelynek kezdete „*Assertiones v. positiones...*” stb.

A téziszfüzet címének leírásakor – akár a főmű címlapjáról, akár a téziszfüzet önálló címlapjáról készül a leírás – kérjük feltüntetni:

- a cím első három szavát (a tárgy megjelölésével)
- a praeses ill. a professor(ok) nevét
- a propugnáns(ok) nevét
- a vizsga helyét és idejét
- a téziszfüzet kibocsátásának helyét és évét, amennyiben szerepel a nyomtatványon

Előfordul, hogy nem egyetlen diáknak, hanem egy egész osztálynak a vizsgája alkalmából jelentették meg a fentiekben leírt nyomtatványt. Ilyenkor kérjük megjelölni a „*Nomina promotorum v. offerentium*” vagy hasonló című névsor első három nevét a fent kért adatokon kívül. Gyakran előfordul, hogy e névsor a nyomtatvány végén található.

A «LIBELLI GRADUALES» KÖNYVTÁRI FELDOLGOZÁSA

XVII-XVIII. századi jezsuita egyetemeken és főiskolákon a tudományos *gradusok* (baccalaureatus; magisterium, doctoratus) elnyerése végett tartott nyilvános vitatkozások és ünnepélyes felavatások alkalmából adták ki és osztották szét a hallgatóság körében az úgynevezett *libelli graduales*-t. Rendszerint a tanulótársak – hol egy egész osztály, hol meg egy vagy több vagyonos ifjú – adta ki az új koszorús tiszteletére. Előfordult azonban, hogy az újdonsült baccalaureus vagy doctor nyomatta ki saját költségére, az intézet valamelyik előkelő patronusának ajánlva.

Minden ily *libellus* két részre tagolódik, egy alkalmi jellegű nyomtatványra s az ehhez csatolt önálló műre. Az alkalmi rész magában foglalja a kiadó ifjú vagy ifjak *ajánlását, a vitatételeket* (assertiones, theses) és a *kiadó condiscipulusok névsorát*. Ez a rész tehát a könyvtárakban *theses* néven ismert és kezelt egyetemi nyomtatványfajhoz tartozik. Az alkalmi részhez járuló, de ettől független művek tartalma nagyon változatos. Kezdetben – nálunk a XVIII. század harmadik tizedéig – többnyire panegyrikus szellemű, történeti vagy morális tanulságokkal szolgáló vallásos költemények és prózai elmélkedések. Később ezeket a legkülönbözőbb tárgyú tudományos, leginkább teológiai, történeti és földrajzi művek váltják fel. A címlapon e mű szerzőjének neve nem szerepel, csupán címe; feltüntették azonban az avatásnál szereplő *praeses* (promotor) és többnyire a *respondes* (promoveált) nevét is az egyetemi thesiseken e korban általánosan szokásos formában:

Purpura Pannonica, sive vitae et res gestae S. R. E. Cardinalium, qui... episcopatus Hungariae potiti fuerunt¹, dum in alma... universitate Cassoviensi Anno 1749. Mense Martio conclusiones theologicas, De Deo Uno et trino publice propugnaret... Joannes Kalcsó... praeside R. P. Ladislao Nedeczky... auditoribus distributa.

Cassoviae, Typis Academicis Soc. Jesu.

Palatini Ungariae sub regibus Austriacis, honoribus perillustrum... AA. LL. et Philosophiae magistrorum, cum in alma... universitate Cassoviensi suprema AA. LL. et Philosoph. Laurea ornarentur, promotore... R. P. Francisco Lipolt... a rhetorica Cassoviensi, Anno 1753. Mense...

Cassoviae, Typis Academicis Soc. Jesu.

A könyvtárosok a *libelli graduales*-re rendszerint az 1800. (1750) előtti doktori dissertatiók, thesisek és assertiók címtározásának általánosan elfogadott szabályait² alkalmazzák. A címlapon szereplő *praeses* vagy *promotor* neve alatt szokták katalogizálni, utalással a *respondens* vagy *promoveált* nevére. A címtározásnak ezt a módját oly természetesnek találják, hogy a könyvtári feldolgozás kérdésével egyébként legminuciosusabb részletességgel foglalkozó könyvtártnak és szabályzatok egyike sem tartja szükségesnek megemlékezni a *libelli graduales*-ről; mint speciális elbánás alá eső könyvfajról.³ Ugyanezt tapasztaljuk a bibliográfusoknál, sőt az irodalom- és tudománytörténet íróknál is, kik a *praeses* neve alatt, az ő művei közt sorolják fel és méltatják az elnöklete alatt történt felavatások alkalmával nyilvánosság elé került műveket⁴. Még a jezsuiták kitűnő bibliografusa, SOMMERVOGEL sem kivétel e téren. Ő is a *praeses*ek művei közt sorolja fel a *libelli graduales*-t, bár több esetben kiemeli, hogy a mű szerzője más volt.

A katalogizálásnak ez a módja megfelel a könyvtárkezelés és különösen a könyvtári címtározás terén ma világszerte uralkodó külsőséges, könyvtártechnikai szempontoknak. A katalogizáló könyvtáros szemében ma a könyv legfontosabb alkotórésze a címlap: a könyvet nem tartalma, hanem a címlapon adott nevek határozzák meg. Az anonym-művek rendszavának kiválasztásánál sem a tartalmi, hanem a könyvtártechnikai szempontok dominálnak. A könyvtárkezelés és könyvtárhasználat szempontjából mindenestre igen üdvös ez a gyakorlat, mert következetességet visz a katalogizálásba s a következetesség a címtár használhatóságának legfőbb biztosítója. Túlhajtása, a könyv tartalmának teljes

¹ E mű szerzője *Timon Sámuel*

² Centralblatt f. Bibliothekswesen. II. 1885. 12-13 l. (KEYSSER), IV. 1887, 335-342. l. (ROQUETTE), XI. 1894. 224. l. (KAUFMANN), Beiheft No. XI. 1893. 71-72. l. (HORN); DZIATZKO: Instruction. 1886. 14. l., Instructionen für die alphabetischen Kataloge d. preussischen Bibliotheken. 1899. 73-74. l., ROUYEYRE: Connaissances nécessaires. IX. 94. l., GRAESEL: Handbuch d. Bibliothekslehre. 2. aufl. Leipzig, 1902. 216-217. l., FERENCZI: A könyvtártn alapvonalai. 1903. 155. l. stb.

³ V.ö. a fentebb idézett műveket.

⁴ Így nálunk Szinnyei, Petrik, Szabó Károly stb.

negligálása azonban bosszantó tévedéseket okozhat. Ez a belátás vezeti a könyvtárban jelesebb művelőit, midőn – hogy csak egy példát említsek – a címtárkészítő könyvtárastól az anonym-művek szerzőjének megállapítását kívánják s csak ennek lehetetlensége esetén engedik meg a címből vett rendsző alatt való címtározást. Elismerik ezzel azt a – sajnos – ma sokhelyütt egészen gépies és lélektelen könyvtári gyakorlattal szemben eléggé nem hangsúlyozható elvet, hogy a katalogizáló könyvtárosnak épúgy, mint a bibliografusnak a könyv tartalmából kell kiindulnia s a címlap – bár igen fontos eszköz – mégis csak segédeszköz a könyv meghatározásához.

Ezt az elvet kell szem előtt tartanunk a *libelli graduales* könyvtári feldolgozásánál is. Ezeknek a címlapon szereplő *praeses* neve alatt való katalogizálása külső szempontokon, a régi dissertatiókra, thesisekre emlékeztető címlapon alapszik. Emellett nemcsak tudományos, hanem könyvtártechnikai szempontból is helytelen, mert ellentétben áll az anonym-művek katalogizálására megállapított, általánosan elfogadott szabályokkal. A két részre tagoló *libelli graduales*-nek a *thesis* csoportjába tartozó egyik részével szemben, a másik voltaképpen amattól független, önálló *anonym*-mű. A címlapon említett *praeses* és *respondens* neve csupán az ajánlást, thesiseket és tanulónévsort magában foglaló, rendszerint alig néhány lapra terjedő, kisebbik részt határozza meg. A címlapon szereplő cím viszont erre nem, csupán a hozzákapcsolt műre vonatkozik, melynek szerzője nem a *praeses*, de nem is a *respondens*, bár néha előfordul, hogy az épen elnöklő tanár művét adták ki. Ez azonban pusztán véletlenség. *A libelli gradualesnak a címlapon említett címhez tartozó nagyobbik részét tehát mindig anonym-műnek kell tekintenünk.*

Ezek igazolására csupán néhány feltűnő példát hozok fel.

TIMON Sámuel 1714-1715-ben adta ki történeti műve három első részét következő címmel:

1714.⁵ Synopsis novae chronologicae regnorum Hungariae... inchoata per R. P. Samuelem Timon. Anno D. Tyrnaviae, Typis Academicis.

Még ugyanez évben forgalomba került ugyanez a három kötet új címlappal, egy-egy *Timon* elnöklete alatt tartott felavatás alkalmával, mint libellus gradualis:

Synopsis novae chronologicae regnorum Hungariae, Croatiae, Dalmatiae &c. Pars I.... honoribus... neo-baccalaureorum, cum per R. P. Samuelem *Timon*... prima philosophia laurea ornarentur, a philosophis condiscipulis dicata, Anno 1714. Mense Majo. Die 17. Tyrnaviae, Typis Academicis.

A változott címmel kiadott két folytatólagos kötet már egy-egy KAZY János elnöklete alatt tartott felavatás alkalmával került kiadásra. TIMON neve ezeken nem szerepel:

Brevis commentarius rerum in Hungaria, Croatia, et Transilvania &c.... post Nicolaum Istvanffium ceterosque historicos scriptus et honoribus... neo-baccalaureorum, cum per R. P. Joannem Kazy... in alma univers. S. J. Tyrnaviensi prima philosophia laurea condecorarentur, a condiscipulis physicis dicatus, Anno 1718. Mense Junio, Die 2.

Az egész mű második kiadását más címmel, egy kötetben a magát meg nem nevező ROST Tamás mint önálló művet TIMON neve alatt adta ki.

Epitome chronologica rerum Hungaricarum... usque ad A. 1736. producta. Per R. P. Samuelem *Timon*. Cassoviae, 1736. Typis Academicis.

Egy évvel utóbb azonban ugyanezt a kiadást címlapjától megfosztva, a DARÓCZY elnöklete alatt tartott felavatáson – TIMON megnevezése nélkül – új címlappal, ajánlással és thesisekkel kiegészítve hozták forgalomba:

⁵ U. így a II., 1715-ben III. kötet

Epitome chronologica rerum Hungaricarum... ad A. 1736. producta et in lucem data, dum... comes Paulus *Haller*... in alma... Acad. Claudiopolitana theses... ex prelectionibus R. P. Georgii *Daróczy*... publice propugnaret, Anno 1737. Mense... Die... Claudiopoli, Typis Academicis.

KORNÉLI János három kötetben névtelenül megjelent művének⁶ egy-egy részletét újra kinyomtatva két alkalommal, más-más praeses thesiseivel összekapcsolva hozták forgalomba:

Fragmenta Ungaricae Historiae ad A. Christi 1663. laureatis honoribus... Antonii liberi baronis *Mednyanszki*... dum in alma... universitate Cassoviens. prima philosophiae laurea insigniretur, promotore R. P. Paulo *Hicsoldt*... i a condiscipulis baccalaureis dicata, Anno 1738. Mense Junio, Die...

Cassoviae, Typis Academicis.

Res gestae in Ungaria ab A. 1673. usque ad A. 1678. honoribus... comitum Caroli *Eszterházy*... et Joannis *Nyári*... dum alma... universitate Tyrnaviae, Anno 1742, Die 10, Mense Maji prima philosophiae laurea donarentur, promotore R. P. Michaelae *Szegedi*... ab addictissimis condiscipulis dicata.

Tyrnaviae, Typis Academicis.

SMITH Miklós *Imperatores Ottomanici* című művének első kiadása 9 kötetben *hat különböző praeses* elnöklete alatt tartott felavatáson került nyilvánosságra Nagyszombaton 1747. és 1752. közt.

Mindez esetekben semmi sem jelzi a szerző kilétét a könyvön. Később azonban a XVIII. század második felében, különösen ha illusztris szerző művét adták ki, ennek nevét is feltüntetik a címlapon s ilyenkor – van rá eset – a felavatásra vonatkozó címrészlet külön lapra került:

Annales regum Hungariae ab A. 997. ad A. 1564... congesti opera et studio *Georgii Pray*... Pars III. complectens res gestar ab Wladislao I. ad Mathiae Corvini coronat. *Josephi* II. Romanorum imperatoris etc. honoribus dicati a Francisco e comitibus *Zichy*... dum idem sub augustissimis auspiciis in collegio regio Theresiano... tentamen publicum subiret, Anno. 1766. Mense Augusto, Die...

Vindobonae, Typis Jo. Th. de Trattnern.

Ezekből a példákából, melyeket száz mással szaporíthatnánk, világosan kitűnik, hogy a *libelli graduales*-ben kiadott irodalmi vagy tudományos munka könyvtári szempontból az *anonym-művek* csoportjába tartozik. A *praeses* neve alatt való címtározás nemcsak irodalom- és tudománytörténeti, hanem könyvtári szempontból is helytelen. *Evvel az eljárással ugyanegy mű különböző kiadásai, sőt egyes kötetei is két-három vagy több állítólagos szerző neve alatt kerülnek címtárba.* Szerencsés véletlen, ha – mint TIMON esetében láttuk – az igazi szerző is köztük lesz.

Ennek a címlap után induló, lélektelen katalogizáló-módszernek köszönhető, hogy irodalom- és tudománytörténetíróink⁷ – ellentétben a *libelli graduales* természetét még jól ismerő s ezért ilyen hibákba nem eső XVIII. századi tudósokkal, gondolkozás nélkül sorolnak fel és méltatnak – néha bizony anélkül, hogy a művet el is olvasnák – írókat és tudósokat, kik nem voltak írók vagy legalább is azt a bizonyos művet nem írták. Ily címen szerepelnek történetíróink sorában a fentebb említett KAZY Jánoson, SZEGEDY Mihályon, HIKSOLDT Pálon és DARÓCZI Györgyön kívül ILIA András, SKODA György, MORONI Pál, HELLMÁR József, KUNICS Ferenc⁸ noha egyikük sem írt soha történeti műveket. KUNICS Ferenc pl. azért lett történetíróvá, mert ő, elnökölt, mikor libellus gradualisként DUFRENE Európa-szerte használt tankönyvének, a *Rudimentanak* két kötetét *Compendium historiae*... címmel újra kiadták.

Más következménye e módszernek, hogy némelyek mindenáron valami csalást «jezsuita huncutságot» akarnak felfedezni a változtatott címlappal több ízben forgalomba hozott művekben. Anonymus Gestá-jának 1747-ben Kassán, majd Kolozsvárott is libellus gradualis-ként forgalomba hozott kiadásáról például egyik tudósunk azt írja; hogy «ez utóbbi csak együgyű címlapkiadás; MOLNÁR János jezsuita pátér tréfálta meg vele jámbor tanárait (!) abból az ünnepélyes alkalomból, hogy doktorrá avatták.» Holott ez a kettős kiadás csak azt bizonyítja, hogy a jezsuiták igen jól értettek a tudomány legújabb eredményeinek gyors terjesztéséhez. Alig egy évvel előbb adta csak ki SCHWANDTNER

⁶ Fragmenta Ungaricae Historiae. Cassoviae, 1739-1743.

⁷ Dicséretes kivételképen kell kiemelni FINÁCZY Ernőt (A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában. I.-1899. 123-124. l.), ki felismerte e művek természetét.

⁸ Lásd Szinnyei: M. Írók és Sommervogel: Bibliographie.

Anonymust először s íme a jezsuiták már széles körben népszerűsítik a nehezen hozzáférhető, drága forráskiadványban a nagyközönség előtt rejtve maradt, később oly híressé vált kútfőt.

A *libelli graduales* szokása nemcsak rendi, hanem tudományos szempontból is nagyon üdvös és tiszteltreméltó szokás volt. A jezsuita tudósoknak alkalmat adott, hogy műveiket kiadhassák. A vagyonos, előkelő ifjakat megbarátkoztatta a tudomány pártolásának gondolatával, mert nemes élvezetet szerzett nekik. Hiszen az új munka kiadásával dicsőség hárult az ifjú mecénásoknak a címlapon vagy az ajánlás végén kinyomtatott nevére. A fel-

avatásokon összesereglett előkelő közönség körében pedig a tudományt és valláserkölcös szellemet terjesztette; új olvasókat szerzett a komoly munkáknak. A szerző nevének mellőzése a címlapon és szövegben a Jézus-társaság szigorú szerzetesi szellemének az egyéniség teljes nullificatiójának következménye. A jezsuita rendben a szellemi tulajdont is rendi köztulajdonnak tekintették s hozzászoktatták a rendtagokat, hogy az írói babérokban is osztozzanak rendtársaikkal.

Az elmondottakat összefoglalva, megállapíthatjuk, hogy a hazai könyvtárakban, nagy számban előforduló *libelli graduales* egészen különálló, sajátos könyvfajta s ezért könyvtári és bibliografiai feldolgozásában is sajátos szabályok szerint kell eljárunk.

A *libelli graduales* két, egymással csak külsőleg összefüggő részből – az alkalmi nyomtatványból és a hozzácsatolt tulajdonképpeni műből – állnak.

E kettős természetükhöz képest kell katalogizálásuknál is eljárunk, nevezetesen:

az alkalmi nyomtatvány rendszava – az 1800. előtti thesisekre általánosan elfogadott szabály szerint – a *praeses* neve, utalással a címlapon feltüntetett jelöltre vagy jelöltekre;

a tulajdonképpeni mű *anonym-műnek* tekintendő s az ezekre vonatkozó szabályok szerint címtározandó. Ha a szerző nevét meg tudjuk állapítani⁹ azt szögletes zárójelben rendszóul alkalmazzuk, utalással a címre.

Ha a szerző nem állapítható meg, a szokásos rendszó alatt kell a művet címtárba vennünk.

Az alkalmi nyomtatvány tudományos szempontból kevésbé értékes és terjedelmében is kisebb lévén, a főcédula az *anonym-mű* rendszavával kezdődik.

Példaképen álljon itt egy műnek e módszer szerint készült címfölvétele:

Főcédula:

Ac 5300

[TIMON, Samuel.] *Purpura Pannonica, sive vitae et res gestae S. R. E. cardinalium, qui aut in ditionibus Sacrae Coronae Hungaricae nati, aut regibus sanguine conjuncti, aut episcopatibus Hungaricis potiti fuerunt, dum in alma... S. J. universitate Cassoviensi A. 1749... Conclusiones theologicas De Deo uno et trino publice propugnaret... Joannes Kalcsó... praeside R. P. Ladislao Nedeczky... auditoribus distributa. Cassoviae, Typis Academicis Soc. Jesu. 8° 2 levél, 402 lap.*

Utalócédulák:

1. PURPURA Pannonica... 1749.
Ld: [Timon Samuel]. Ac 5300.
2. NEDECZKY, Ladislaus, praeses. Conclusiones theologicae De Deo uno et trino. – Univ. Cassoviensis. 1749.
Ld: [Timon, Samuel.] Purpura Pannonica. Ac 5300.
3. KALCSO, Joannes, [respondens]. Conclusiones theologicae.
Ld: [Timon, Samuel]. Purpura Pannonica. Ac 5300.

HÓMAN BÁLINT.

⁹ A magyar jezsuitákat illetőleg kitűnő segédeszközeink vannak SZÖRÉNYI és KAPRINAI kéziratok tudós-lexikonaiban (Egyetemi Könyvtár kéziratára: Coll. Kaprinaiana. in 4° T. XIV. LXXXVIII–LXXXIX.) KATONA biográfiai jegyzékében (Historia Critica. XXXVIII–XLII. köteteiben) és a többi XVIII. századi írói lexikonban.